

ELŐFIZETÉS
 HELYBEN:
 Egy évre ..... 24 korona.
 Egy hónapra ..... 2 korona.
 VIDÉKEN:
 Egy évre ..... 28 korona.
 Egy hónapra ..... 2 k. 40 f.
 HIRDETÉSEK:
 4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 16 fillér.
 Nyilvtár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
 Aradi és csanádi egyesült
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 357.
KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvény-
 Társaság.
 József főherceg-ut. 22. sz.
 TELEFON-SZÁM: 131.

Arad, 1906.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, október 24.

Mai számunk főbb közleményei:

Vesérelkek: Nehéz közgyűlés.
Szterényi az Iparfejlesztésről.
Új gimnázium Aradon.
Makó legújabb panamája.
A filharmónikusok újra működnek.
A monarchia külügyministerei.
A jegyzők takarékpénztára.
Arad Rákóczi-ünnepé.
Közgyűlés előtt.
Letartóztatott kritikus.
Ráczel letván öngyilkossága.
Tárcsa: Krisztemum. Irta: Bródy Sándor.
Csarnok: Chamonixból a Mont-Blancra.
 Irta: Dr. Heppes Béla.

Nehéz közgyűlés.

Arad, október 23.

A városatyaság se csupa méz és csupa öröm. Ennek a numerus clausus-hoz kötött pályának, amely felé oly ádáz tülekedéssel szoktak tódulni az emberek, szintén vannak tövisai, erősen érezhetőek. A hatalmat és az emlegetettséget, amelylyel ez a pálya ki van rakva, néha súlyos dilemmák kavicsai tarkázzák, amelyekben igen kellemetlen végighaladni. Pedig a városatyáknak meg kell járni ezt az utat a holnapi közgyűlésen. Az előttük álló dilemmának két ága ez: vagy megszavazzák a fizetésrendezéseket, s akkor a polgárok vágják fejükhöz a hetvenkét százalékos pótdóval járó átkokat, vagy pedig nem szavazzák meg, s ak-

kor a város tisztviselői és alkalmazottai éreztetik vele a haragjukat. Ha megszavazzák, akkor nem törődnek az adózók érdekeivel, ha pedig nem szavazzák meg, akkor önző, rideg és kegyetlen emberek, a kik nem érznek szívvvel a szegény emberek sorsa iránt.

S a dilemmát kegyetlenebbé teszi, hogy a kik most, különböző címek alatt a fizetésjavítás igényével lépnek a közgyűlés elé, mind kis javadalmazásu emberek, akikről könnyen elhihető, hogy nem tudják elviselni a természetes és mesterségesen fölszigázott drágaság súlyát. Ha az előző években a főtisztviselők fizetéseit emelgették, kétszeresen méltányos, hogy a kis tisztviselőkre is rákerüljön a sor. De vitára nem szoruló igazság az is, hogy a hetven százalékos pótdó Rubikonját átlépni oly végzetes könnyelműség lenne, amelylyel a város saját polgárainak anyagi romlására utazna.

Tizenhárom fizetésjavítási kérelem vár elintézésre. A törvényhatóság kiválaszthatja, hogy melyik kedvesebb szívének. De akkor föl fognak szólalni a mellőzöttek: mért ők s mért nem mi? Ha pedig a város súlyos anyagi helyzetére való hivatkozással mind elutasítaná, ezzel az elégedetlenség, — s tegyük hozzá, a jogos elégedetlenség olyan háborgását váltja ki, amelylyel bajos lesz megbirkózni.

Hogy a közgyűlés mint végez ezzel a nehéz kérdéssel, a városatyák dolga s mi

se a jövődőlésre, se az utbaigazításukra nem vállalkozunk. De van ennek a nehéz kérdésnek egy más oldala, amelyről az igazi bajt lehet megítélni.

Amikor egy közgyűlésen tizenhárom fizetésrendezési kérelem vár elintézésre s a mikor előzően nem volt esztendő, amelynek költségvetésével kapcsolatosan fizetésrendezést ne kellett volna elintézni: akkor ez olyan rendszertelen tisztviselői, szolgálati és fizetési szervezetre mutat, amelyen változtatni kell. A város akart is változtatni. Kiküldött egy bizottságot, amely az új szervezeti szabályzatot megcsinálja. Hol van ez a bizottság és hol van a szervezet?

Meg kell csinálni az általános fizetésrendezést s abban megállapítani a város tisztviselőinek, alkalmazottainak helyes és méltányos javadalmazását, a javadalmazásban való fokozatos előmenetel igényeivel s rendkívüli időkben adható támogatás szabályozásával. A tisztviselők, vagy alkalmazottak ne a törvényhatóság kegyeképen kapják a fizetésjavítást, s a városatyák ne legyenek jó emberek, amikor megadják azt: hanem legyen ez jog, a melyet törvények és szabályok szerint kell megítélni. A rapszódikus fizetésrendezések nem segítenek a helyzeten s e mellett — mondjuk ki — mindjobban csökkentik a törvényhatóság szimpatiaját a fizetésrendezési ügyek iránt. A fizetésrendezést egyszerre kell megcsinálni, de jól és igazságosan. Tudjuk, hogy a viszo-

Krisztemum.

Irta: Bródy Sándor.

Apáca ápoli engem tavaly nyáron. Most, hogy fehér krisztemummal van tele a város, nem tudom miért — minduntalan rája gondolok, de nem szomorúsággal és merengéssel, hanem vígan és boldogan. Mert nincs valami nagyobb gyönyörűség, mint visszagondolni a rossz napokra, — ha már elmúltak és visszaidézni azt, ami a győztesben nemes és szép volt. Pokoli kinszenvedések, forró álmatlan éjkek, — de ne sajnáljatok! Hiátia minden öt percben megigazította a párnámat, arcomat rózsajolaj és ecetes vízzel megmosta és — mosolygott.

— Mit mondott az orvos, meghalok-e?
 — Azt előbb ki kell érdemelnem! — mondá és mosolygott.
 — Lásza testvér, hogy erősen érdemlem kifelé?

— Ez a tisztító és ez magának jó, mert ott a másik tisztítóban, tuinan, a mi sokkal keservesebb, kevesebb időt kell majd töltenie. A kik itt többet szenvednek, ott kevesebbet lesznek!

Nem lehetett vele vitázni, oly biztos volt mindenben és a tuvilágban ugy volt tájékozva, mint a teméntelen nagy idegen kórházban. Az ő világos szép leányszemében egyszerű és megfogható volt minden, semmi zavart vagy befoghatatlan kép. Nagy fehér kezét rátette a leglégtesebb dolgokra és megfogta, valamint a

mesterember az ő szerszámát. És nem tetszelgett, hogy ő ilyen. Gépiesen mosolygott mindenre. Néha diadal is volt e mosolygásban, különösen éjjel, ha gummikerekű nagy szekerék sűrűn állottak meg a kórház udvarán.

— Ami szekerünk! — mondá.

— Megint a mi kocsink

Egy álmatlan éjszaka után, megvalloim, harminc ilyen kocsi megállást számított meg. Valami kicsinyt izgatóbb lett.

— Mégis szép az ilyen nagy város, amelyen ez a Bécs város. Egy nyári éjszaka legalább harmincan halnak meg hirtelen.

Az ablakom a pathologiai intézetre nyílt és az apáca azokat az embereket számította, akiket ide szállítottak. Ez volt a „mi kocsink!” Minden másodikként imádkozott és reggel summázta:

— Nekik azóta már jó. Ok nem látják, amit mi tudunk.

Én is szép intézménynek, az élet legkülömb rendjének tartottam a halált; de a fiatal leány valóságos gyönyörködött benne. Magához ölelte, az élet egyedüli célját benne találta. Tett vett, evett, ivott és dolgozott, amíg a földön járt: de az csak gépies és ideiglenes volt; minduntalan azt várta, hogy szeme végképen lecsukódjék, azaz: végre felnyíljon.

— Nehéz lesz, — mondottam neki egyszer, tréfásan — magának nehezen fog menni, sokára lesz meg. Olyan nagy és erős maga, mint egy bronz Bavaria. (Bajor eredet volt a leány.) Száz éves anyóka lesz, fejedelemasszony.

— Én? mondá némi megvetéssel. En csak látszom erősnek. Már én voltam mellbeteg, de a nagy koszttal és erőszakos ápolással a doktorok megint lábra állítottak. Egyszer-kétszer még tudnak majd, aztán nem tudnak. Mi ápoló apácák nagyon hamar fiatalon halunk meg. Közülünk a tizedik se éri el az ötven esztendőt. Aki köztünk paraszt eredet, az még állja; de a ki nem az... A szomszéd szobában most is halódik egy testvér, tizenkilenc éves. Tavaly még erősebb volt mint én. Szerencsés volt. Egy varróleánytól, akit ápoli, megkapta. A varróleány felépül, ő elmegy.

— Es őt most ki ápolja?

— Mind, akik itt vagyunk a folyosón.

— De testvérem, maga ritkán megy be hozzá.

— Majd később, egy pár nap múlva, ha az órája eljött.

A szomszédom órája csakugyan hamarosan eljött. En már akkor fölkeltem az ágyból, föl és alá vánszorogtam a szobában, sőt ki-kijártam a folyosóra is. A szobám akkoriban tele volt virággal. Sok sok emiéseket kaptam, akár egy színész nő. Nem resteltem bevallani, hogy jórészt színész nőktől kaptam őket, akik nyáron és nem kőszínházakban működtek. Az órási bokréta névelikében még benne maradt a naiv udvarló szerény kis névjegye is. De jó emberektől kaptam cserépvirágokat is, nyílt és bimbózót, exotikus és szinte állati virágokat, exotikus és bizarr lények küldeményét, buza-virágot és nefelet a vidékről, ahol egyszer

nyok változni, a természetes igények emelkedni, a szükséglet cikkei pedig drágulni szoktak. De ezek miatt a fizetés-rendezés mégse kerülne oly sűrűn napirendre, mint ma.

Valaki pedig azt mondhatná, hogy az általános fizetésrendezés mellett, ha az összes jogos igények kielégítetnek, ép úgy kinő hetvenkettőre a pótdó százá-léka, mint most. A dolog nem egészen így van. Mert a bizottságnak nem csu-pán a fizetésrendezés lett a feladata, ha-nem a *főlszemes állások eltörlése is*. Ilyenek pedig vannak a városnál, csak egy kissé kevesebb kimélettel kellene működni az igazságnak, mikor erre kerül a sor. S a szervező-bizottság, ha ennek a dolognak mélyébe bocsátkozik, jobban meg tudja ítélni a város meglevő és várható jöve-delmeit, amelyhez arányítva a fizetéseket megállapítja. Mert a legjogosabb igények mellett se lehet a takaró végén túl nyújtózni.

Ép a tisztviselők és alkalmazottaknak érdeke kívánja, hogy az ily fizetésrende-zési kérelmek ne tartozzanak az ugynevezett kényes ügyek közé. Tudják meg, hogy mihez van joguk, igényük s azt ne a szimpatia, hanem a szabály utalványozza ki a részükre. S akár mind a fizetésren-dezési ügyet elintézik holnap, akár egy részét: az új szervezeti szabályt, az ál-talános fizetésrendezést mielőbb meg kell csinálni.

Steiner Jakab, a város legtakaréko-sabb atyja, bizonyára a holnap közgyűl-ésen is elmondja, amit minden fizetéseme-lés ellen elszokott mondani: a tisztviselő tudja, hogy mit fog kapni, mikor pályá-zik: ha kevésnek tartja, mért pályázik? Dehogy: a tisztviselő nem tudja. Nem tudja, hogy minden szorgalma mellett, nem fog-e az ügyesebb kilincselők miatt örökké egy kis állásban megrekedni; nem tudja, hogy milyen előléptetés honorálja a szolgálati éveit. Mert senki se számít arra, hogy abból az állásból menjen nyug-dijba, a melyben szolgálatba állott. Nem-

csak a fizetést kell rendezni, hanem, ami ennél is több: az *előléptetést biztosítani*, ki-lincseléstől és protekciótól függetlenné tenni. Dologra, — érdemes szervező-bi-zottság!

Szterényi az iparfejlesztésről. Mi van a szubvenciókkal?

(A képviselőház ülése.)

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, október 23.

Ma korábban keltek a honatyák; úgy lát szik, félnek már *Justh* elnök folytonos dorga-tóruháitól, mert, bár alig van tíz óra, a folyo-sókon mindenütt látunk kisebb-nagyobb beszél-gető csoportokat.

Ma harmadik olvasásban is elfogadta a képviselőház a Rákóczi-törvényjavaslatot, ame-lyet délután letárgyalta a főrendiház is s amely-ből ezek szerint két-három nap múlva tör-vény lesz.

Az iparfejlesztési javaslat vitája során ma felszólalt *Szterényi* József államtitkár is. Ez volt az ülés eseménye. A javaslatot tudvalevőleg *Szterényi* készíttette és részletesen válaszolt az eddig elhangzott kifogásokra. Erdekeseen nyilatkozott a *szubvenciókról*, valamint az egyes la-poknak adott *pauszák*ról is, megcáfolván *Sze-mere* és társai valótlan vádjait.

Részletes tudósítást a következő:

(A Rákóczi-törvény.)

Justh Gyula elnök bemutatja Derec-n vá-ros feliratát, a sajtószabadság alkotmányos biz-tosítóka iránt.

Mukits Simon az I. bíráló-bizottság előadója jelentést tesz *Gráts* Gusztáv és *Beck* Lajos mandátumáról. A bizottság a képviselőket vég-leg igazoltaknak jelentette ki.

Következik a Rákóczi-törvényjavaslat har-madszori olvasása.

Várady Károly jegyző olvassa a törvényja-vaslatot.

A Ház a törvényjavaslatot harmadszori ol-vasásában elfogadja, mire a jegyzőkönyvnek erre vonatkozó részét nyomban hitelesítik.

(Az iparfejlesztés.)

Sziklay Ulás: Az iparfejlesztés módjával foglalkozik. Első fontos iparfejlesztési tényező-

nek tartja a munkásjólét emelését, a munkások érdekelnek megvédését. Eöbbről a munkások tar-tja az iparfejlesztés munkájában a munkás-szég-lyezést a magánvállalatok szubvencionálásánál. Nem akar bővebb fejegetésekbe bocsátkozni, csupán erre vonatkozó észrevételeit kívánta megtenni. A törvényjavaslatot elfogadja.

Csitary Béla: Valamennyien tudják, hogy az önálló állam kiépítéséhez mindenekelőtt ön-álló ipar kell. Az iparfejlesztési törvényjavaslat-tal szemben aggodalmak voltak. Különösen a miniszter széleskörű diskrecionális jogaival szemben. Eerre már kapott megnyugtató ígére-tet, de az erre vonatkozó pótlás még nincs be-terjesztve. Áttérve az iparfejlesztés módozataira, megállapítja, hogy az, a hogyan a miniszter terjesztette elő, nem mindenben kielégítő. El-tekint azonban az iparpártolás módozataitól és csak az eredményt nézi és a célt, amely a magyar ipar kiépítése lesz. A törvényjavaslatot elfogadja.

Josipovich Géza horvát miniszter: *Lengyel* Zoltán tegnapi beszédére reflektál. Kijelenti, hogy ő igenis előre ismertette a horvát képvise-lőkkel a törvényjavaslatot. Minthogy tegnap már megállapodás is történt, az ügy rendben van. Kéri a Házat annak tudomásul vételére, hogy ő teljesítette kötelességét a kormányfővel szemben és a horvát képviselőket idejkorán értesítette a törvényjavaslatról.

(*Szterényi* beszéde.)

Szterényi József kereskedelmi államtitkár: Azon exponat állásból következőleg, amelyivel ő a kormányfővel szemben van, azt hiszi feles-leges kijelentenie, hogy a törvényjavaslatot elfo-gadja. (Derűtség)

Sztyonyog Mihály: Mindjárt gondoltam!

Szterényi József: Kötelességének tartja, hogy néhány körülmény tisztázására felszólal-jon s megvédje a gyárosokat. Reflektál *Csitary* megjegyzésére, hogy a kereskedelmi miniszté-riumban a magyar iparosok ellen van a hangulat. Hivatkozik a magyar iparvígóra, a mű-szaki körökre, melyek erre hangos cáfolattal szolgálnak. Az bizonyos, hogy előismeretek nél-kül való emberek ősz öndijra nem számíthat-nak, mert az állam nem a dilatantizmus istá-polására való. Az iparpolitikának egyöntelű-ség kell.

(A gyárak és a szubvenciók.)

Lengyel Zoltán tegnapi beszédére reflektál és sajnálja, hogy a kormányt abba a helyzetbe hozta, hogy egyéni cégek intim dolgait a Ház-ban pertraktálni kénytelen. A gyári *Leon* gyár-ról szóló adatok egészen hamisak. A gyár sző-vőszékkel 1800 koronába kerültek s ujjonnan csi-náltatta azokat. (Zaj) Felolvassa a gyárral kö-

ringatott reményem... *Hilária* rendezte, és ápoltta ezt a buja kis kertet. A hervadt virágot eldobta, a bimbózót öntözte. Ertett hozzájuk, sőt beszélgetett is velük. A teljes, piros szegfűt megintette:

— Mi: kevélykedel te? Egy hét múlván kint vagy a szeméten. A fekete liliummal rejtelmesen, majdnem szeméren beszélt.

— Maga a legszebb virág, mert a halál vi-rága. Magát átviszem a testvéreknél. Muljanak el együtt.

De nem vitte át, amíg a halódónak épp az utolsó napon észbe nem jutott, hogy neki virág kell, sok virág: Én átküldtem neki mind, ami csak volt, még a tuba rózsát is, a melynek illata és az illat emléke még az életbe kötött. *Hilária* hurcolta át a kertet, lázzal, siet-séggel, nehogy későn legyen.

— Örült neki? kérdeztem estve.

— Nagyon, nagyon. Azért csak egy per-cig hagytuk bent. Átvittük mind a kápolnába.

— Miért vitték ki?

— Nehogy vágyakozzék a földön maradni, amelyen ezek a színes és illatos virágok, meg állatok nőnek. Nagyon mohón nézett rájuk, mind beakarta szívni az illatukat. Emiatt nem tudott lelekedni Szomorú lett, pedig előbb ör-vendett, mivel jönni látta vőlegényét — az el-mulásban. Ő mondta: „Vigyék, vigyék ki, rossz a szaguk, ételszaguk van“.

— Aztán?

— Most már nincs ott.

— Szabad-e testvér, hogy én sok-sok fehér liliumot keressek neki, oda, ahova ment, mert most már szabad, mert már nem csábítja a vi-rág a föld szeretetére.

— A virág az élő! mondá az apáca és ez éjszakán keveset beszélgetett velem. Fáradt volt, karosszékében mereven elhelyezkedv — nyugodtan és boldogan mosolyogva aludt. Rsjtelmes és gyötrődéssel teli fantasztikus éjsza-kán — „a mi kocsinak“ minduntalan előgurult; a nagy város álmatlan nyári éjjelének minden-féle zaja idehallatszott. A vértelenségtől láza-san — egy pillanatra sem tudtam behunyni a szememet. Minduntalan az apáca fejét néztem. A befátyolozott gázlámpa égett fölöttem: fejkötő-jét is bevilágította, de az arcára már csak ár-nyék jutott. Oyan volt, mint egy óriási krizan-temum...

Hónapjában a krizantemumnak, most mind-untalan az arcára gondolok. Es lány hangja mind vissza zeng fülemben: „A virág az élő!“ Így mondta. Pedig körülöttem mind csupa ké-szülődés, figyelem, valóságos rohanás: a halot-taknak való virágért és koszorúért. Szeretem ezt a mennyei illatot. Szép ez és a nyomán vi-gasztalás kél szívemben: még se vagyunk em-berek oly hűtlének és hálátlanok, mint a m-lyeneknek hisznek. Nemcsak azok iránt va-gyunk gyengédek, akiket az élet köt hozzánk, hanem azok iránt is, akiket a halál választott el tőlünk. Csak szakítsatok le minden virágot és szórjátok be a temetőket. De egy pár szálat, ha csak megtudnátok tenni, vegyetek el a még élők számára.

A krizantemumot látva és a könnyröleto-s, de bátor szívű testvérré gondolva: mélyen meg-hat az a terv, hogy a halottak virágaiból né-hány szálat összevegyenek az élők számára. Az ötlet az, hogy a József Szanatórium kéri ezt a pár szálat virágot, — helyesebben annak árát —

hogy a tüdőbajosoknak szolgáló népszanató-riumokat építhessen. Most nyolcvanezer ember hal meg nálunk — átlag — egy esztendő en, valamennyi tuberkulózisban. Es ha lenne elég szanatórium, ahol a betegeket gyógyítanák — mivel azok most már gyógyíthatók — legalább a feük megmaradna. Az első igen nagyszerű kórház már épül az Alföld szívében, egy gyu-ltal erdő tisztásán. De ez csak egy, több kelle-ne. Es, hogy több lehessen, nem kell hozzá semmi, csak pénz. Pénzért tehát már életet és egészséget lehet venni?! Igenis. Ez így van! Es talán nem is kell szomorkodni ezért, hanem inkább örvendni. Milyen ügyesek is lettünk mi emberek. Kérdés, hogy egyszerűen mind oko-sak és jók is? Ismeretlen, de velünk egy faj és vérbeli társunk szenvedését, sőt életét vált-hatjuk meg a garasalakkal, amelyet imo — az új ötlet szerint — attól takarékoskodunk el, aki többé nem szenved és nem él...

Akinek a sebe friss, akinek halottak napja vérző nap még, akinek fájdalma oly vad, hogy mások bajára gondolni nem tud: azokat za varni kéréssel nem meri senki. De ahol a fájdalom elűt és a kedves halottért való emlék megnyugodott és elrendezkedett: annak a ha-lottak napi virágaiból kérünk néhány szálat a József-Szanatórium Egyesület céljaira. Ha m-nden n-meséikü ember megértene a kiáltást, az esdő sőt, aki most készül virágot tenni egy néma sirhalomnak.

... Az én apácám ki nem megy az eszem-ből. Mindenfélü krizantemumot neki szeretnék küldeni. Vajjon állja-e még a virág illatát?

Sőt szubvenციós szerződés adatait, melyek szerint 300.000 korona szubvenციót adtak neki 8 évre felosztva, biztosították arról, hogy 20 km.nyi távolságban hasonló gyárnak ilyen támogatást nem adnak s ennek fejében a gyár kötelezte magát másfélmillió korona tőkebefektetésre s nyomban a megoyításakor 312 szövőszék felállítására. Hogy a gyár feltérmékeit kiviszi Csehországba, ennek technikai okai vannak. A Leon gyár hibája, hogy tisztviselőinek egy része nem tud magyarul, de ez a kereskedelmi miniszterium mulasztása, mert nem kértek erre kötelezettséget. Lengyel Zoltán a múltkor azt írta, hogy a kereskedelmi miniszteriumból tíz forintért akármilyen adatot megszereshet. Ezt a méltatlan vádat visszautasítja. Weiss Manfréd és Bertold nevet is felemlítette Lengyel. Ezeknek az uraknak a gyára szubvenციót nem kapott, de nincs is rá szükségük, mert évi 17 és fél millió forgalmat csinálnak, 2 millió 400 000 korona a tőkebefektetésük s 2890 munkájuk van; az idén 100 millió töltényt szállítottak az orosz államnak. Az ilyen vállalatot nem érheti gáncs. Ismerteti a szinén megáradott rózsahegygyárra vonatkozó adatokat.

Kossuth Ferenc: Igen nagyérdemű ember Mautner János, a tu ajdonos!

Szterényi József: A gyár minimális segítséget kapott s példát mutat a magyar iparosoknak. 2800 munkást foglalkoztat, akik közül csak 20 százaléka nem magyar s most is ügyelőkkel kerestet a székelyföldön családokat, hogy áttelepüljön Rózsahegyre. (Éjenzés.)

Zahariás János: Maradjanak a székelyek Erdélyben.

Szterényi József: Bocsanatot kérek, a példa azt mutatja, hogy sajnos, nem maradnak ott, hanem kivándorolnak Romániába! Ez talán hazafiasabb? (Taps) A rózsahegygyár a töt gyerekek számára iskolát is ter, hogy itt megtanulják a nyelvet és a hasznos ismereteket. (Éjenzés) S ól a budai *Goldberger* gyárról, amely 1.000.000 korona új tőkebefektetéshez 20 százalék segítséget kapott. E csakugyan nevetségesen kevés. Minden képviselő a miniszter úrnak megtekintheti az összes gyárra vonatkozó adatokat, hogy meggyőződjenek arról, hogy itt visszaadás nem történt.

Kossuth Ferenc: De nem közzététel végett! (Dörmögés)

(A lapok pauszálása.)

Szterényi József: Egy másik megjegyzésre válaszolva kijelenti, hogy 9 év óta foglalkozik Magyarország iparfejlesztésének ügyével, de ez idő alatt nem volt kilenczer bankkal dolga. Még a sajtó illető vádra reflektál. Lengyel azt kívánja, hogy a kormány csak olyan lapoknak adjon szubvenციót, melyek nem közölnék idegen iparosoktól hirdetések.

Sümei Vilmos: Miféle szubvenციóról beszélnek itt? Hát kapnak szubvenციót egyáltalán a lapok?

Szterényi József: Éppen ezt akarja ő is elmondani. A kereskedelmi miniszter *semmiféle szubvenციó lapnak nem ad* s a magyar államvasutak pauszálásiért annyi hirdetést és menetrendet közölnék le, hogy azok a lapok árszabályai szerint fizetve, sokkal többbe kerülnének. (Helyeslés.) Egy lap sem kap szubvenციót, de ha az államvasutak hirdetésait, melyek egy-egy nagy üzemen nap-nap után felmerülnek, külön, minden esetben akarnak megfizetni, sokkal többbe kerülne az államnak.

(A kisipar helyzete.)

Foglalkozik a kisipar helyzetével s *nemzeti kötelességnek* jelenti ki a kisipar megmentését. Kisipari szövetségeket kell létesíteni s a miniszter nemcsak erkölcsileg, de anyagilag is támogatja a kisiparosokat. Ma már körülbelül 185 ilyen szövetség van s ezek mintegy 24000 iparost segítenek.

Hock János: Hadsereg-szállításokat kell adni!

Szterényi József: A tanonckérdésről is nyilatkozik. A miniszter ezzel a kérdéssel is foglalkozott és azt úgy váli megoldani, hogy szaporítja az ipariskolák számát, még pedig olyanképpen, hogy *több vidéki város részére is juttat ilyen iskolákat.* Az ipartörvény is nem sokára készen lesz és ezt a kötelező képesség és tömörülés alapján fogják megcsinálni.

(A külföldi tőke.)

Ezután a *gyáriparról* nyilatkozik. Legfontosabb a textil és ruházati iparok gyártása.

Legérősebb fejlődés nálunk a pamutipar terén észlelhető. Hosszabban foglalkozik a *külföldi tőke* kérdésével. Nem tud egyetlenegy esetet sem, hogy egy magyar vállalkozót, magyar tőkét valamely ajánlatával elutasítottak volna. A külföldi tőkének nálunk való gyár alapítását fontos *nemzeti érdeknek tartja.* Ezzel is lekötjük a hazai röghöz a munkást. Ha a ma parlagon heverő hazai tőke látva, hogy a külföldi tőke jól gyümöcsöz, akkor abban buzditást fog találni, hogy maga is megváltozzék.

(A diszkrécionális jog.)

Nagy figyelem között szót a kormánynak a javaslatban adott *diszkrécionális jogáról* Hivatalozik arra, hogy Auszriában, annak fejlettebb ipara mellett is, csak ilyen diszkrécionális jog egy korláta mellett lehet az ipari fejleszteni. Az ipartanács meghalgtatá a kellő garanciát nyújt ennek helyes felhasználására. Ezt a jogot kisebb-nagyobb mértékben minden kormány gyakorolta eddig a költség alapján, de minden külön törvényben való meghatalmazás nélkül.

Az államtitkár végül a nemzetiégi képviselők eljárását aposztrofálja. Azért ellenzik még a javaslatot is, mert hatalmas eszköze lesz a magyar állam kiépülésének. Azzal fejezte be beszédét, hogy a törvényjavaslat azt akarja biztosítani, hogy az ország közgazdaságának fejlődése ne függjön csupán a májusi esztől. (Taps és éjenzés.)

(Lengyel Zoltán válasza.)

Szünet után Lengyel Zoltán személyes kérdésben szólal föl. Tegnap beszéde alatt Hencz Károly köbeszött, hogy a miniszterhez intézze szavait és ne az államtitkárhoz. Ma kitűnt, hogy neki igaza volt, hogy az államtitkárhoz beszél. Erősítgeti, hogy tegnap beszédében másban is igaza volt. Elmondja, hogy a Leon gyár ügynökkel Kolozsvárról egy kofferben osztrák, egy másikban magyar portékát kínáltak.

Návay Lajos elnök figyelmezteti Lengyelt, hogy most nem mondhat új beszédet.

Lengyel Zoltán: Az államtitkár mai szép és érdekes beszéde az ő tegnap beszédének érdeme. Félszóla-ásának főcélja, hogy a szabad elvű piactörvények és kreaturát ne hízalják tovább az állam pénzén, hanem jussanak mások is az állami segítséghez. Kifogásolja, hogy a rózsahegygyár szubvenციója 5-6 tételben szerepel. Egy gyárnak nem szabad 6 tételben adni szubvenციót. Ha Mautnernek jól megy, ne járjon minden héten új szubvenციóért a miniszteriumba. Ha valamely bank 300 millióval rendelkezik, elvárhatjuk tőle, hogy állami segítség nélkül is beruházzon egy millió. Egy közbeszólásra részletesen akarja ezt kifejteni, de erre a töröltötte ülék azt kiáltják:

— Elhússzük!

A sajtót tegnap nem kritizálta, de azt a közbeszóló Nagy György is be fogja látni, hogy ha valamely lap első oldalán az ő cikke van és az utolsó oldalon a Schicht szappant hirdetik, az oly sokközönség azt hiszti, hogy a vezércikkírónak köze van a külföldi iparcikk ajánlásához.

Egy hang: Nincs olyan buta olvasó!

(Polémia az elnökkel.)

Návay Lajos elnök elvonta a türelmét és figyelmezteti a szónokot a házszabályokra.

Lengyel Zoltán: Beszédem határozó részét tehát személyes kérdés címen fogom elmondani.

Návay Lajos: Nekem kötelességem figyelmeztetni a szónokot a házszabályok betartására.

Lengyel Zoltán szavát tette még a szentgotthárdi országár üzemelt.

Hencz Károly személyes kérdésben kijelenti, hogy Lengyel Zoltán szerint nem s ótat itt a Házban a miniszterhez vagy az államtitkárhoz, hanem csak a Házhoz.

Lengyel Zoltán viszonzválasza után a javaslat tárgyalásának folytatását holnapra halasztották.

TÁVIRATOK.

Perzsa alkotmánya.

Teherán, október 23. A parlament hetenként négy ülést tart, amelyeken egyelőre a házszabályok megállapításával foglalkoznak. A kormány legfontosabb javaslatait legközelebb

beterjeszti az országgyűléshez, még mielőtt a vidéki képviselők résztvehetnének az üléseken.

A bányász sztrájk.

Essen an der Ruhr, október 23. A bányászok hetes bizottságának követeléseit ügyben a bányatulajdonosok egyesülete azt határozta, hogy csakis a törvényes munkásválasztmányok tekinthetők a munkások képviselőinek. Az egyesület elhatározta, hogy az egyes bányagazgatóságoknak azt fogja ajánlani, hogy *foglaljanak állást a követelések ellen.* A bányagazgatóságokat mindenkor megilleti az a jog, hogy saját belátásuk szerint fogadhassanak el, vagy pedig bocsáthassanak el munkásokat, akiket alkalmatlannak tartanak.

Oroszország termése

Pétervárr, október 23. Az orosz földművelésiügyi miniszterium jelentése szerint a termés Oroszország európai részében általában *közepes-től rosszabbnak* mondható. A termés egyes helyeken rossz, itt ott igen rossz volt.

Uj gimnázium Aradon.

Arad, október 23.

A napokban „Uj polgári iskola Aradon” cím alatt egy cikk jelent meg, mely Aradváros iskolaszékének az Aradon felállítandó új állami polgári iskola szervezésére vonatkozó mozgalmáról emlékezik meg.

A cikk írója az új polgári iskola szükséges volta mellett a többi között azzal is érvel, hogy a városi polgári iskola túl van zeufolva s egy új polgári iskola elegendő számú növendékeket kapna azorból a tanulókból, akik a fennálló polgári iskolából és középiskolákból kizorultak és az emített iskolák párhuzamos és tulzeufolt osztályaiból kikerülnének.

Nem akarok most ez alkalommal a középiskolák és polgári iskolák között párhuzamot vonni, csak felhívni kívánom az érdeklődő és illetékes körök figyelmét arra, már évek hosszú sora óta felülnő jelenségre, hogy Aradon nemcsak a polgári iskola, hanem a főgimnázium és legujabban a főreáliskola alsó osztályai is tulnépesek. Különösen a gimnázium, amelynek I-és II-ik osztályai párhuzamosak, a III-ik osztályban pedig 74 tanuló van egy tanteremben összeszorítva s csak azért nem lehet az osztályt párhuzamosítani, mert a gimnáziumot fenntartó Biblics-alap anyagi helyzete azt nem engedi meg.

A főgimnázium igazgatósága és tanári testülete már évek óta sürgeti a III-ik osztály párhuzamosítását, de mindegy eredmény nélkül.

Nézetem szerint tehát *nagyobb szükség volna Aradon egy új állami főgimnázium felállítására,* melynek elegendő számú növendéke lenne részint magából Arad városából, részben pedig Arad nagy környékéről.

Temesváron két főgimnázium és egy főreáliskola áll fenn s mind a három középiskolának elegendő számú tanulója van. Pedig Temesvárnak 56000 lakosával szemben Aradnak 60000 lélekszáma van! Arad tehát bátran elbir két főgimnáziumot és egy főreáliskolát.

És ha még a *főreáliskola külön saját épületet kapna,* amit már sokáig elodszni úgy sem lehet, mert az idén már a főreáliskola I. osztálya is párhuzamos s ha az állami főreáliskola külön önálló épületet nyer, akkor minden tantermet saját helyiségében belterjelmesebben fejtheti ki működését s ez az illető intézetek fejlődésére és felvirágoztatására csak előnyös volna.

Mindezek mellett még az *állami polgári iskola sem lenne fölösleges,* mert ha az állami főgimnázium és polgáriiskola felállítatnék, akkor

valamennyi középiskolában megszűnik a tulajdonosság s minden tanintézet kevesebb, de azért elegendő növendékkel intenzívebb működést fejthetne ki s úgy a tanítás, mint a nevelés terén nagyobb eredményeket érhetne el.

Nagy Sándor.

A filharmónikusok újra működnek.

Hatvanöt tagu zenekar.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, október 23.

A régi aradi Filharmóniai társaság, mely megfelelő karmester hiányában több éven át szünetelni volt kénytelen, az idén újult erővel és nagy ambícióval egy egész sorozat nagyszabású hangversenyre készül.

A társaság működő tagjai között ott találjuk hivatásos zenetáraink legjavát, akiket a zenei kultusz igaz szeretete vezérel és ott találjuk városunk legjobb műkedvelő zenészeit. A társaságnak kiegészítő részét fogja képezni a 83 ik gyalogezred teljes zenekara, úgy, hogy a Filharmóniai társaság 65 tagból álló zenekarral fogja hangversenyeit rendezni.

A karmesteri állásra a Filharmóniai társaság egyhangú határozattal Zellner Sándor katonai karmestert választotta, akinek sikerült a város zeneértő közönségének teljes rokonszenvét kiérdemelni és akinek igen nagy érdeme, hogy a kissé dekadenciában volt katonai zenekart rövidesen modern és mindenképen elitzenekarrá változtatta át.

Zellner karmester évek során át volt a bécsi „Ronacher” zenekari igazgatója és a budapesti Mollinári-ezred karmestere, közreműködött hosszú ideig a budapesti zenekedvelők igen magas nívón álló hangversenyein és így jogos várakozással nézünk az aradi Filharmóniai társaságnál kifejtendő működése elé.

Az egyesület részéről Mandl Vilmos dr. alelnök és Schulhof Leó titkár a napokban tisztelegtek John Jenak ezredesnél, aki készségesen hozzájárult, hogy a katonai zenekar a filharmóniai hangversenyeken közreműködhessek.

Ugy halljuk, hogy a Filharmóniai társaság próbáit már legközelebb megkezdi és az első hangversenyre, — melynek műsora a klasszikus és modern zeneművek néhány gyöngyét foglalja magában — az előkészületek már nagyban folynak.

Makó legújabb panamája.

Ismét egy sereg fegyelmi.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Makó, október 23.

Nagy port vert fel annak idején az a vizsgálás, amit a makói árvásznél az által követtek el, hogy a belügyminiszteri döntésből folyólag sorra felhivogatták a volt gyámoltakat, akiknek az ingatlanait az árvászék kezelte s felajánlották nekik, hogy bizonyos százalékért hozzájáruljanak a kezelés címén visszatartott összegekhez.

A belügyminiszter ugyanis akképp döntött, hogy az ingatlanok jövedelmének tíz százalékát törvény szerint nem lehet a tartalékalaphoz csatolni s néhány hét alatt gombamódra jelentkeztek a követelődők, még pedig kivonatokkal felszerelve.

Csanádvármegye alispánja — az árvászéki ügyész megalkatása után — vizsgálatot rendelt el, amelyet Hász Sándor megyei árvászéki elnök, másrészt pedig Fodor Gyula, a pénzügyigazgatóság mellé rendelt számvevőség szám-

ellenőre végzett, mert olyan színezete is volt az esetnek, mintha az esedékesnél még nagyobb összegeket is utaltatna volna ki, csak azért, hogy nagyobb legyen a — jutalék.

A vizsgálat mindkét irányban befejezést nyert s az feltétlenül beigazolódott, hogy a feleket behívták a városházához, ahol Tamási Péter, a róm. kat. hitközség adószedője ajánlotta fel nekik, hogy a visszatartott 10 százalékos pénzüket kivéresik s visszautalványoztatják kinek felébe, kinek harmadába, kinek meg egy bizonyos összegért.

Másrésztől szaoálytalan utalványozásokat, illetve kiszámlásokat is állapítottak meg s a vizsgálati jegyzőkönyv alapján Wisinger Károly városi árvászéki ügyész ma terjesztette be véleményét, amelyben a megállapított tények alapján fegyelmi vizsgálatot kér indítani Balogh Sándor városi írnok, árvászéki helyettes írodatiszt ellen, aki beismerte, hogy felhívott feleket s jutalékokat kötött ki magának, azonkívül a fegyelmet megelőző vizsgálat elrendelését javasolja a számvevőség összes tagjai és az árvászéki pénztáros ellen, akiknek az utalványozás és a kiszámlások körül vannak elkövetett hibáik, de itt — a vizsgálat adatai szerint — a rosszhiszeműség ki van zárva, csak tévedések ről lehet szó.

Farkas József polgármester az ügyészi indítványt a jövő havi közgyűlés elé terjeszti.

A jegyzők takarékpénztára.

(Tisztújítás az aradmegyei jegyző-egyletben.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, október 23.

Az aradvármegyei községi és körjegyzők egylete ma délután tartotta meg tisztújító közgyűlését a vármegyeház kistermében. A közgyűlés, amely titkos szavazás útján ismét Povásay Somát választotta az egylet elnökének, több fontos ügyben nem hozott érdemleges határozatot, hanem az ügyek előkészítésére — így az egyleti takarékpénztár tervezetének kidolgozására — szűkebb bizottságokat küldött ki, amelyek az egyletnek következő évnegyedes közgyűlésén beértesztik munkálataikat.

A közgyűlés lefolyásáról az alábbi tudósítást adjuk:

Aradvármegye székházának kistermében ma délután 5 órakor tartotta meg az aradvármegyei községi és körjegyzők egylete évnegyedes közgyűlését, Povásay Soma elnöklete alatt. Az elnök melegen üdvözölte a nagyszámban megjelent egyleti tagokat és megnyitotta a közgyűlést, amelynek napirendjén első pontul a nyugdíjintézési szabályrendelet módosítására vonatkozó javaslat szerepelt. Rövid vita után a közgyűlés egyhangulag úgy határozott, hogy a javaslat kidolgozására bizottságot küld ki, amely a jövő közgyűlésnek be fogja terjeszteni az alapszabályok módosítása dolgában elkészített javaslatát. E bizottság tagjaival Povásay Soma elnököt, Bárdy Kálmánt, Stéger Vendelt és Szathmáry Ivánt választották meg.

Hasonló határozatot hozott a közgyűlés a tervbe vett aradmegyei jegyzői takarékpénztár létesítése tárgyában. Eanél a pontnál is bizottságot küldött ki a közgyűlés a takarékpénztári alapszabályok kidolgozására, amelyeket azután a jövő évnegyedben tartandó közgyűlés fog tartározni. Ennek a bizottságnak a tagjai Povásay Soma elnök, Bárdy Kálmán, Gherba Gusztáv és Tabajdy Gyula.

Povásay Soma elnök ezután a maga s tisztársai nevében megköszönte az egyletnek beléjük helyezett bizalmát és benyújtotta az egész tisztikar lemondását. Erre Argyelán János korelnök elfogadta az elnöki szöveget és a

közgyűlés titkos szavazás útján megejtette a tisztújítást. A szavazás eredménye a következő:

Elnök: Povásay Soma; alelnök: Horváth Gyula; első jegyző: Vaja Antal, második jegyző: Györfly Jenő.

A nyugdíjintézet választmányába a következőket választották: Ardeleán János, Borsos Lajos, Bárdy Kálmán, Lengyel Gábor, Hollóssy Kálmán, Jung Péter, Klurszky Iván, Rimler József, Stéger Vendel, Szathmáry Iván jegyzők, Margold Lajos és Laczay Gyula segédjegyzők.

Povásay Soma rövid beszédben megköszönte elnökké való választását és a jegyzőkönyv hitelesítésének kijelölése után bezárta a közgyűlést.

A közgyűlésen jelen voltak: Schil József vármegyei főjegyző és Darányi János aljegyző mint vendégek, Povásay Soma elnök, Rigler József, Öry Béla, Gherba Gusztáv, Horváth Gyula, Lunics Péter, Hollóssy Kálmán, Berkó Matyás, Szathmáry Iván, Bognár Károly, Stéger Vendel, Nagy Lajos, Jung Péter, Argyelán János, Lengyel Gábor, Vaja Kálmán, Momak Flóris, Marinkovich Mihály, Strasser Péter, Maki Argyelán Döme, Barbura Miklós, Margold Lajos.

A monarkia külügyminiszterei

Husz közül egy magyar.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Arad, október 23.

Külügyminiszter-válság ritkán esik és ilyenkor rendszeren azzal szórakoznak a bécsi lapok, hogy leközlök az eddigi kancellárok és külügyminiszterek névsorát és életrajzát. Most is hozzák ezeket a névsorokat, amelyek némiképen érdekesek is, ránk magyarokra nézve azonban inkább szomorúak. Kiténik ugyanis, hogy Mária Terézia óta — aki életbe léptette a kancellári intézményt — husz külügyminisztere volt a monarchiának és a husz között csak egyetlen egy magyar ember: Andrássy Gyula gróf. Némi vigasztalásul csak az szolgálhat, hogy a husz között ez az egy magyar volt a legkülömb.

Leghosszabb ideig volt kancellár a hírhedt Metternich Lóthár herceg, aki 1848. márciusban megbukott.

Metternich 40 éven át volt a Ballplatzon levő Kanitz palotában s rányomta Európára az ő sötét abszolutizmusának bélyegét.

Őt követte: Wissenberg, aki az ő hírhedt memorandumában visszaszívatta a magyarok 48-as vívmányait.

Utána következett Schwarzenberg Bódog herceg, a hírhedt 1849. március 2-iki „Reichs-Verfassung” szerzője; egyúttal osztrák miniszterelnök is, akit minisztersége második évében íróasztala előtt talált meghalva hivatalosolgája. Még máig sem derítették ki, hogy nem öngyilkossággal vetette véget életének? (1849-ben külön külügyminisztere volt Magyarországnak: Batthyány Kázmér gróf, aki egyben kereskedelmi miniszter is volt.)

Schwarzenberg után Buol-Scheuensee gróf következett, aki a krimi háború alkalmával a nyugati hatalmakkal szövetségbe, megszállatta az akkori dunai fejedelemségeket, a mai Romániát. Az ő miniszterségének a maganta-soiferinói vereségek vetettek véget, de egyúttal a hírhedt Bach-rendszernek is.

Reichberg von Rothenlöwen volt Buol utódja. Némileg magyar barát. Az októberi diplomával lépett kormányra és általa következett be a fordulat Magyarország javára.

Utána következett gróf Mensdorff-Pouilly gróf, a később Mensdorff-Dittrichstein herceg. Ennek anyja és Viktória angol királynő anyja, az azóta kihalt Coburg-Saalfeld hercegi ágából származott.

mazván, rokonságba jutott az angol királyi ház-
zal, melylyel e révén van atyafiságban Apponyi
Albert gróf is.

A közigazgatási csala után vált meg a kül-
ügyministerségtől Mensdorff gróf. Az új kül-
ügyminiszter Beust Ferdinánd báró, majd ké-
sőbb gróf lett, akit a szász királyi miniszter-
ségből hívott meg a király. Ő volt az, aki
1860 decemberben kiszolgáltatta Drezdában
Teleki László grófot az osztrák rendőrségnek.

1871-ben követte Beustot Andrássy Gyula
gróf, a berlini kongresszus és a harmadik szövetség
létesítője, az egyetlen magyar külügyminis-
zter, akinek zseniféltetését és sikerét egész
Európa elismerte.

Utána Haymerle két évig volt külügyminis-
zter. Ő és Schwarzenberg voltak, akik mint
külügyminiszterek haltak meg.

Következett Kálnoky Gusztáv gróf, akit
Bánffy Dező báró buktatott ki az Agillard-
esettel. Kálnoky utódja lett Goluchowski Aze-
nor gróf, akit most szintén a magyarok buk-
tattak meg.

SPORT.

+ Az aradi korcsolyázó egyesület október hó
27-én, d. u. 6 órakor a városnéző emeleti kis-
termében rendes évi közgyűlést tart, melyre a
tagok szennel meghívotnak. Az igazgatóság.

Letartóztatott kritikus.

(Botrány a kolozsvári színházban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 23

Csuf botrány hírére hozta tegnap éjjel a te-
lefon kincses Kolozsvár városából. A botrány,
— mint már röviden említettük. — az új Nem-
zeti Színházban játszódott le, amelyet nemrég
nyitottak meg nagy céccó közepett. A rendőrség
a művészeknek szentelt falak közt valóságos
oroszosztráfi jeleneteket rendezett és pedig a
következő alapon:

A színház igazgatójától, Janovics Jenő dr.
tól husz jegyzedő azt kérte, hogy a direktor
emelje fel a fizetésüket naponként husz fillér-
rel. Janovics ezt a kérést megtagadta, mire az
Első című kolozsvári lap felszólította az igaz-
gatót, hogy a jegyzedők jogos kivánságát tel-
jesítse. Janovics azonban hajthatatlan maradt.

A lap ekkor a közönség körében gyűjtést
rendezett és a begyűlt pénzt kiosztotta a jegy-
szedők között. Az igazgató azzal felelt, erre a
jótékonyra, hogy mind a husz jegyzedőt el-
bocsátotta. Ennek nyomán a városban nagy iz-
galom és méltatlankodás támadt és úgy hírelt,
hogy az esti előadásra nagy tüntetés lesz Ja-
novics ellen.

Ennek elejét veendő, Janovics elutazott s a
Cigánybáró előadása nélkül folyt le. Mindamel-
lett a kolozsvári rendőrség husz-harminc em-
berből álló kirendeltséget vezényelt a színházba
és az Első kritikust, Pártos Ervint, aki az
egyik páholyból nézte az előadást, minden ok-
 nélkül le akarta tartóztatni.

Az előcsarnokban, ahol a letartóztatott hír-
lapíró keresztül vezeték, több száz főből álló
közönség állotta útját a rendőrségnek. A vezető
fogalmazó kardot rántott, rendőrei követtek
példáját, óriási dulakodás, verekezés, sőt véren-
sés támadt, melynek során sebessülje lett. Végre,
mikor a zavar tetőfokára hégott, Pártos Ervin
maga kérte a közönséget, hagyja abba az ő vé-
delmezését és a kísértő rendőrökkel kocsiba
szállt.

A rendőrségen kihallgatták és jegyzé-
könyvet tettek fel az esetről. De a bántalmaz-
zott kritikus még az éj folyamán feljelentette a
rendőrséget hivatalos hatalommal való vissza-

élés címén és a belügyminiszterhez is távir-
tot intézett, melyben a vizsgálat elrendelé-
sét kéri.

Közszavart nagy a felháborodás a meg-
vadult rendőrség és a keményfejű szinigazgató
ellen, aki egy csekélységből mesterségesen ne-
velt csufos botrányt, melynek még súlyos kö-
vetkezményei lehetnek.

Vád Arad ellen.

Nem gondolja a veszthelyet.

Nyílt levél egy fővárosi lapban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, október 23

Semmi újat nem mond az a vádoló
nyílt levél, amely ma este látott napvilá-
got egy fővárosi estilapban és arról pa-
naszkodik, hogy a vértanuk veszthelye
gondozatlan, nincsen rajta méltó emlék és
az is, ami van, el van hanyagolva.

Tudjuk — sajnos — régen tudjuk mi
ezt, de addig nem sokat tehet Aradváros
a helyzet megjavítására, amíg nem sike-
rül megszerezni a veszthely területét
annak magánbirtokosaitól, a Biró-Pokorny-
családnak Grácban lakó tagjaitól. Eddig
minden erre irányuló törekvés sikertelen
maradt és mindössze azt tudtuk elérni,
hogy annak idején elhelyezhettük a sze-
rény obeliszket a gyászos emlékü helyen.

Mégis, amit az emlékkő gondozatlan
voltáról említ a levél, azt mi is meleg
figyelmébe ajánljuk Aradváros vezetőségé-
nek s az arra hivatott tényezőknek. Ezen
lehet és kell is segíteni.

Fővárosi tudósítónk sürgönyzi, hogy
A Nap ma este megjelent száma a kö-
vetkezőket írja:

A mai postával kapjuk az alábbi levelet,
amelyet egyenesen Aradváros törvényhatóságához
címezve adunk közre.

Mélyen tisztelt szerkesztő ur!

Fájó szívvel írom e soraimat, mert nem
kevesebbről, mint arról kell panaszkodnom,
hogy egy nagy történelmi multra visszatekintő
város a regridgebb közönséggel viseltetik az ott
vértanuhalált halt 18 hős veszthelyén emelt
emlékmű iránt.

E hó 7-én Aradra záródokoltunk a 18
hős veszthelyéhez, abban a reményben, hogy a
vértanuk nagy nevelhez méltó emléket fogunk
ott találni. Reményeinkben nagyon csalatkoztunk.
Hősieségükhöz méltó emlékmű helyett a
káposztaföldön egy kis dombon vasrácsesai kör-
rűlvett oszlopokat találtunk. Nem az emlékmű
tulzszerény volta esett rosszul, habár a vértanu-
halált halt hősök ennél többet érdemeltek volna,
hanem az botrányoztatott meg bennünket, hogy
a vasrács ajsáját nyitva és az egy nap előtt
kegyeletből elhelyezett koszorukat szétszaggatva
találtuk. Közülök kető a káposztaföldön hevert,
amelyek egyikét én, másikat egy szegedi ke-
reskedővel együtt helyeztem vissza illő helyére.
Az egész domb káposztalevelekkel volt teledeve,
ami nyilván hazafiatlan kesek műve volt.

Vázzék a lelkünk, hogy a 18 nagynevű
hős emléket ilyen hanyagolt és a kegyelet
legcsekélyebb jelét sem tanúsító állapotban ta-
láltuk. Ez a honfiul tájdalom indított bennün-
ket arra, hogy tapasztalatainkat szerkesztő ur-
ral közöljük abban a reményben, hogy — amit

egymagm el nem tudok érni — szerkesztő ur-
nak talán sikerülni fog, hogy a nagynevű hős-
ök veszthelyén emelt mű nagyobb gondozás-
ban részesíttessék és kegyeletünk durva kezek-
kel meg ne sértessék.

Szerkesztő urnak maradtam hazaful tiszte-
lettel kész híve

Peszár Sándor József,
magánhivatalnok.

A Nap e levélhez a következő megjegy-
zést fűzi:

Nem volt módunkban utána járni, mennyi-
ben felelnek meg a valóságnak a levélíró állí-
tásai, de nincs okunk kételkedni bennük. Arad-
városban a sor, hogy a 18 hős emlékét oly tisz-
teletben tartse, amelyet mélységes hazaszerete-
tük örök időkre kiérdemelt.

Arad Rákóczi-ünnepé.

(Istentisztelet és küldöttségek.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 23

Nagy lelkesedéssel készül az egész or-
szág a Rákóczi-ünnepre, de Arad, a vértanuk
városa aránylag nagyon szegényesen veszi ki
részét ebből az ünnepből. Aradváros és Arad-
megye törvényhatóságai csak holnap közgyű-
léseiken fognak határozni arról, hogy milyen
módon vesznek részt az országos ünnepélye-
ken. Mint már említettük, úgy a város, mint a
megye küldöttségeket menesztnek Budapestre
és Kassára és koszorút helyeztetnek a nagy
fejedelem koporsójára.

Itt Aradon csak kisebb körben lesznek
ünnepélyek. A micoriták szombaton délelőtt
tiz órakor ünnepélyes gyászmisést fognak tar-
tani és ez alkalomra a plébánia-hivatala követ-
kező meghívót bocsátotta ki:

A honszeretet dicső alakjainak, kiknek
nevel, míg magyar el, soha el nem muló
dicsőséggel lesznek övezve, II Rákóczi Fer-
renc választott erdélyi fejedelem és dicső
anyjának Zrínyi Lionának, valamint Bercsényi
Miklós és a többi, honszerelmükért a haza-
ból kibüdosott és idegenben elhalt társai-
nak, kiknek jelszavuk vala: „A Hazáért és
Szabadságért” és e jelszóhoz híven mindvég-
ig, vért és vagyont áldozva, hem a haza-
ból, hanem a hazáért éltek és küzdöttek, —
drága hamvai, közel kétszáz évi számkivétel-
után, dicsőségesen urakodó apostoli kirá-
lyunk I. Ferenc József Ő felsége akaratá-
ból, ki bölcsen belátva elődei tévedését, az
őket számkivető törvényt megsemmisítette
és engedve hű magyar nemzete hű kívána-
tának, lehetővé tette, hogy a haza szent
földjében nyugodjanak, folyó október hó
27-én fognak hazánk földjére érkezni.

Ezen ünnepélyes alkalomból, hogy mi is
lerőjjük ezen dicső bajnokok iránti kegye-
letünk adóját, folyó hó 27-én d. u. 10 órakor
lelki üdvükért ünnepélyes gyászmisést
fog tartatni, melyre t. címet ezennel tiszte-
lettel meghívja a pléb. hivatal.

Arad, 1906. évi október hó 22.

Zárkövy Bonifác
h. pléb. helynök.

Ugyancsak 27-én este nyolc órakor a
Magyar Király vesdégző helyiségében székelő
hazafias asztaltársaság Rákóczi-ünnepélyt ren-
dez, melyen az asztaltársaság tagjaitól-les szám-
ben vesznek részt. Az ünnepély programja a
következő: 1. Tárogató-nyitány. Előadja két
tárogató népzeneész. 2. Himnusz. Énekli a tár-
saság. 3. Drága csontok. Költemény, írta és
szavalja Végh István festőművész. 4. Kuruc da-
lok. Éneklik Hunyady József, Faludy Károly,
Ladislav József, az aradi színház művészei. 5.
Ünnepi beszéd. Tartja Csécsi Imre ev. ref. lel-
kész. 6. Szózat. Énekli a társaság. A program
berekesztése után társasvacsora következik.

Megemlékeztünk már arról a mozgalomról
is, amelyet az Aradi Tornaegyesületben Nagy

Sándor egyesületi titkár indított azíránt, hogy az egyesület testületileg vegyen részt az országos ünnepségekben. Ez ügyben az egyesület választmányja Steinitzer Pál dr. elnöklése alatt ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy részt vesznek az ünnepségen. A résztvevők két csoportban indulnak el Aradról. Az egyik csoport délután négy órakor a gyorsvonattal, a másik pedig este fél tízkor. Magukkal viszik az Országos Tornaszövetség zászlóját, amely tudvalevőleg az aradi Tornaegyesületre van bízva, azonkívül az egyesületi zászlót is. Az aradiak hétfőn érkeznek vissza.

Rázel István öngyilkossága.

Minden áron a halálba.

A megyei törvényhatóság gyásza.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, október 23.

Széles körben részvétet keltő, rejtélyes öngyilkosság történt ma Aradon. Egy köztisztviselőben álló öreg ur, Rázel István, a borossebesi Wenckheim-uradalom nyugalmazott intézője, Aradvármegye törvényhatóságának bizottsági tagja, ma délután önkézzel vetett véget életének.

Az öngyilkosságot az a körülmény teszi rejtélyessé, hogy Rázelnak semmi különösebb oka nem volt megválni az élettől. Egy hosszú élet során szép vagyont gyűjtött magának és boldog családi életet élt, amelyet a legkisebb disszonancia sem zavart meg. Sem anyagi gondok, sem családi bajok nem kergették tehát halálba az öreg urat. Öngyilkosságának egyetlen magyarázata lehetne csak: az, hogy tettét pillanatnyi elmezavarban követte el. De ennek a magyarázatnak is ellentmond az a körülmény, hogy Rázel már napokkal ezelőtt foglalkozott az öngyilkosság tervével és már tegnap végrehajtotta volna szándékát, ha hozzátartozói az utolsó pillanatban meg nem akadályozták.

Az öngyilkosságról az alábbi részletes tudósításunk szól:

(Az öngyilkosság.)

Rázel István nyug. uradalmi intéző ma délután három órakor Ujterem-utca 10. a) szám alatti lakásán vadászfegyverével szájba lőtte magát és szörnyet halt. A dördülésre az öngyilkos felesége, aki egy ismerősével a folyosón tartózkodott, berohant férje dolgozószobájába, ahol az íróasztal mellett a földön hatalmas vértócsák között találta meg férjét. Az öngyilkos jobb kezében vadászfegyverét szorongotta, a lábánál pedig sétapálcája hevert.

Rázelné a borzasztó látványra ájultan rogyott a padlóra. A dördülésre mások is berohantak a szobába és ápolás alá vették az elájult asszonyt, közben pedig értesítették az öngyilkosságról a rendőrséget. Csakhamar megjelent a helyszínen Vidéky Gusztáv ügyeletes rendőrtiszt és Tisch Mór dr. tb. főorvos, de már csak a halált konstatálhatták. Tisch Mór dr. megállapította, hogy Rázel olyképpen hajította végre az öngyilkosságot, hogy jobb kezével a fegyver csövét a szájába illesztette, balkezzel pedig a sétapálcáját fogta és ezzel sütötte el a fegyvert. A vizsgálat megállapította azt is, hogy a puskában négyes számú nyulserét volt.

A lövés csodálatosképen nem roncsolta össze az öngyilkos koponyáját, pedig rendes körülmények között ez a hatása az ilyen lövéseknek. Az öngyilkosság hírére csakhamar megjelent apja holttesténél Rázel József, az

aradi állami építészeti hivatal mérnöke, aki az ügyeletes rendőrtisztviselőtől a holttest elszállításának melőzését kérte és rögtön intézkedett a ravatalozásról. Az öngyilkos ur temetése valószínűleg csak a jövőkoron lesz, mert a kir. ügyészség csak holnap adja meg a temetési engedélyt.

Az öngyilkos írást nem hagyott hátra. Az ügyeletes rendőrtisztviselő és a család kutatták az öreg ur zsebeit és felkutatták az íróasztalt is, de nem találtak benne levelet, amely magyarázatát adta volna az öngyilkosságnak. Annak, hogy az öreg ur pillanatnyi elmezavarban követte volna el végzetes tettét, ellentmond az a körülmény, hogy már nyolc nap óta foglalkozott az öngyilkosság eszméjével. Ezt családjának is megemlítette, de senki sem vette komolyan az öreg ur fenyegetését, amelynek semmiféle alapja nem volt. Tréfára fordították a dolgot, ám az öreg ur nem derült fel, sőt komolyan megintette hozzátartozóit, hogy ne tréfálkozzanak vele, hanem készüljenek a gyászra, mert ő nem tudja tovább elviselni az életet és rövid időn belül el fogja pusztítani magát. Ez a jelenet még a múlt héten történt. Ezután nem említette többé az öreg ur végzetes szándékát, de amint a következményekből kitűnt, sokat foglalkozott ezzel és már tegnap elakarta követni az öngyilkosságot. Tegnap délután rendes napi sétája előtt kissé érzékenyen bucsuzott el feleségétől, ami főként Rázelnénak és szót fiának, hogy figyelje meg az édesapját.

(A megakadályozott öngyilkosság.)

Az öreg ur a Maros felé vette útját. Fia nyomon követte és most már komoly aggodalmakat táplált apjának szándéka iránt. Körülbelül egy fél óráig föl és alá sétálgatott a töltesen az öreg ur, majd hirtelenül a hidnak tartott és minden mozdulatán meglátszott, hogy sötét tervvel vannak.

Fia erre hamarosan mellette termett és átfogta a derekát. Az öreg urat a hirtelen meglepetés médnélkül felháborította és fenyegető hangon szólította fel a fiát, hogy engedje el és ne leselkedjen többé utána. Az ifjabbik Rázel heves szóvita után nagynehezen mégis rábirta apját, hogy menjen vele haza. Odahaza az öreg ur, aki utközben kissé lecsillapodott, újból megfenyegette fiát és kijelentette, hogy akármennyire vigyáznak is rá, nem fogják megakadályozni az öngyilkosságban. Erre a család kétségbeesetten kérielni kezdte az öreg urat, hogy mondjon le tervéről. Faggatták, hogy miért akarna öngyilkos lenni, de Rázel erre nem válaszolt. Hosszas könnyörgés után azonban kijelentette, hogy egyelőre lemond szándékáról és valahogy el fogja viselni az életet.

Az est folyamán az öreg ur vidám hangulatra derült és ekkor már abban a hiszemben volt a család, hogy nem kell semmi rossztól tartania. Pedig bizonyos, hogy az öreg ur csupán azért nyugtatta meg családját, hogy az ellenőrzés kikerülésével könnyebben hajthassa végre tettét.

Ma reggel a legjobb hangulatban kelet fel Rázel István. Viselkedésén nyoma sem volt a tegnapi esetnek. Mintha ez meg se történt volna. Délben nyugodtan ebédelt meg és egy ideig kedélyesen elbeszélgetett feleségével. Egy óra tájban azzal a kijelentéssel, hogy aludni megy, visszavonult dolgozó szobájába, amelynek ajtaját magára zárta. Mint utólag megállapították, az íróasztalhoz ült le, valószínűleg azért, hogy levelet írjon. De ugyilátszik, meggondolta magát és írás hátrahagyása nélkül követte el végzetes tettét.

(Rázel szereplésével)

Az öngyilkos több mint harminc évig állott Wenckheim Frigyes gróf szolgálatában és legutóbb több éven át a gróf borossebesi uradalmát igazgatta. Kiváló képzettségével és nagy szorgalmával kivívta a gróf elismerését és az uradalomban is nagy népszerűsége tette szert. Népszerűségének legfőbb bizonyítéka az, hogy több év óta tagja volt Aradvármegye törvényhatósági bizottságának, ahova a borossebesi kerület választotta be. Azóta tevékeny részt vett a megyei életben is.

Rázel nagy szorgalmával szép vagyont gyűjtött magának, amely gond nélküli megélhetést biztosított számára. Két évvel ezelőtt az akkori hatvanéves ember betegeskedni kezdett. Családja unszolására ekkor megvált állásától. Wenckheim gróf nyugalomba vonuló gazdatisztját a legnagyobb elismeréssel tüntette ki és egyidejűleg magasabb nyugdíjat is biztosított neki.

Nyugalomba vonulása után Rázel családjával együtt Aradra költözött. Aradot főleg azért választotta tartózkodási helyül, mer. József fia már akkor mint mérnök állott az államépítészeti hivatal szolgálatában. Itt nagy ideig a Wesselényi-utcában lakott a Rázel-család. Csak mostanában költöztek a Ujterem-utcai saját házukba, amely nemrégiben épült fel. A megyei körökben általánosan ismerték az öreg urat és szívélyes modoraért sokan szerették.

Az öngyilkos hat gyermeket hagyott hátra. Legidősebb fia István Karánsebesen járásbíró, József pedig mérnök Aradon.

Rázel István temetésén Dálnoki Nagy Lajos dr. alispán vezetése alatt résztvesz a megyei törvényhatósági bizottságának küldöttsége is.

Botrány Predeálon.

Inzultált magyar tisztviselő.

Hol a határrendőrség?

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 23.

Egy magyar államvasuti hivatalnok keservesen tapasztalta, hogy Predeál már egy darab Balkán, ahol a román határrendőrtiszt brutálisan megtámadhatja a védtelen magyar utast és a magyar határrendőrség is hanyagul teljesíti hivatali kötelességét.

A botrányos esetről az alábbi távirati tudósítást adjuk:

Szemere Ármán magyar államvasuti tisztviselő szombaton este a bukaresti személyvonattal Predeálra érkezett. Az állomáson leszállt a vonatról, hogy továbbutazzék Brassó felé. A sok utas közt Szemere utat tört magának, hogy elérje a brassói vonatot.

Egy román határrendőrtiszt szemügyre vette Szemerét és mikor nyugtalanodását látta, románul rákiáltott. Szemere nem értette, mit mond neki a tiszt és ezért nem is válaszolt neki. A rendőrtisztet bosszantotta, hogy Szemere nem válaszol és most már magából kikelve, toporzékolva ráordított Szemerére. Ez ugyan most sem értette meg a dühöngő embert, de mert sejtette, hogy sértegeti, németül rászólt:

— Nem tudom mit akar, különben is beszéljen velem tisztességes hangon.

Több sem kellett a megvadult román tisztnek. Román csendőrt hívott maga mellé és se szó, se beszéd: Szemerét azonnal letartóztatta és bevitte a román határrendőrségi hivatalba. Itt Szemere elfvette magyar és román vasúti szabadjegyét és ezekkel igazolta magát, de a román tiszt nem hallgatott rá, hanem közölte

vele, hogy fogva marad, mert erre a magyar hatóság magyar körözés megkeresése fölhatalmazta.

Szemere tahetelenségében türe helyzetét és azt is, hogy a rendőrtiszt egy magános sötét szobába vezettesse. Itt a tiszt megállt a védtelen ember előtt, rárontott, kétszer arcul ütötte és kirugta a szobából e szavakkal:

— Most mehetsz, te magyar kutya, a magyar kutya közé.

Az inzultált Szemere a gyalázatos eset után nyomban fölkereste a predeáli állomásfőnököt s elmondta neki sérelmét. Az állomásfőnök átvezette Szemerét a magyar határrendőrségi hivatalba és itt — csodálatosan — csak ímmel ámmal hallgatták meg Szemere panaszát.

Amikor orvost kért, hogy sérüléseit megvizsgálta, azt mondták, hogy nem tudnak orvost szerezni és csak hosszú kérések után voltak hajlandók jegyzőkönyvet felvenni a vakmerő inzultusról.

Rákóczi utja.

A hamvak a „Kelet” gőzösön.

A Rákóczi-törvény a főrendiházban.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 23.

Naplemente után, a sötétség beálltával, ma este indult kétszázéves számkivétel után a bujdosó nagy fejedelem diadalmas útjára.

Konstantinápoly-ban, a francia lazaristák Szent Benedek-templomának kriptájából ma este emelték ki II. Rákóczi Ferenc fejedelem és bujdosó társainak koporsóit, melyeket nagy ünnepélyességgel a Magyar keleti tengerhajózási társaság Kelet nevű postagőzöskére szállítottak. A Kelet gőzös holnap, szerdán délelőtt indul a konstantinápolyi kikötőből a Fekete-tengeren Konstanca-ba, Románia kikötő-városába, ahol az e célra berendezett különvonatra helyezik a koporsókat.

A Rákóczit hozó vonat e hó 27-ikén, szombaton délben érkezik Orsovára és vasárnap, 28-án reggel Budapestre.

Távirataink a következőket jelentik:

A „Kelet” gőzös útja.

Konstantinápoly, október 23. A Kelet postagőzös, mely a bujdosók hamvainak hazaszállítására már október 16-ika óta áll készenlétben, az ismidti és rodostói ünnepségekről az országos bizottság tagjaival tegnap este Konstantinápolyba visszaérkezett. A török metropolis mozgalmas kikötőjében is, különösen a magyar kolónia jelentékeny számú tagjai előtt, igen nagy érdeklődés tárgya e hajó, a melyet a nemzet féltett kincsének szállítására kiválasztottak.

A Kelet 1904-ben épült és rendes körülmények között mint személyszállításra is berendezett postagőzös, a galac-konstantinápolyi vonalon teljes menetrend szerinti járatot. Parancsnoka is, tisztikara is teljesen magyar. Noha terjedelménél fogva a nagyobb szerű tengerjáró hajók sorába tartozik, szép formája és ragyogóan tiszta fehér fényezése fejedelmi yacht-hoz teszi hasonlónak.

Az öt koporsó befogadására szánt he-

lyiséget, mely egyébkor utasok szállítására szolgál, a Magyar keleti tengerhajózási r. t. nagyszerű gyáspompával látta el. A belső falakat fekete drapéria burkolja és a kápolnaszerűen berendezett halotti kamara főfalát Rákóczi fejedelem címere díszíti. A koporsókat fekete posztóval letakart ravatalra helyezik, középre a fejedelmét, köré a többiekét és a tengerészgyász szokásos kifejezéseken magyar nemzeti lobogókkal borítják be. Délnövények sűrű lombozata és a katafalk körül égő villamos kandelláberék szolgálnak a gyáspompa fokozására. A bejárat előtt állandóan két díszbe öltözött tengerész áll díszőrséget.

Konstantinápoly, okt. 23. Ma reggel szállították a Kelet gőzöskére azt a hat, egyenként 1000—1500 kiló súlyú sírkövet, amelyek alatt a száműzöttek két századon át pihentek. A koporsókat, a szultánnak már régebben kifejezett óhajta szerint, csak naplemente után, a sötétség beálltával hozzák a hajóra.

Minden előkészület megtörtént, hogy a Kelet holnap délelőtt felszedhesse horgonyát. Fedélzetén senki sem foglal helyet az öttagú országos bizottság tagjain kívül, a kiknek a hajón való kényelmes elszállásolásáról és ellátásáról már rodostói útjuk előtt gondoskodtak.

A konstantinápolyi magyarok meghatározott módon készülnek bucsut venni a fejedelem hamvaitól. A Kelet hajót máris a koszorúk és virágok egész özönével árasztották el.

Konstantinápolyból a hamvakat Konstanca-ba viszi a Kelet-gőzös. Budapestről tegnap indult el Konstanca-ba az a vasúti kocsis, amelyen Rákóczi fejedelemnek és bujdosó társainak hamvait haza nozzák. A kocsis azelőtt udvari podgyászszállító kocsis volt, de most teljesen átalakították. Menyezetét lilaszínű drapériával vonták be és villamos világítással látták el. A koporsók mind ebben a kocsiban lesznek s a takaró, amelyet rájuk borítanak, szintén elkészült már. A kocsit kinyitják azokon az állomásokon, a melyeken a vonat meg fog állni, hogy az illető város közönsége is láthassa a koporsókat. A koporsót szállító kocsisokhoz hozzákapszolják a nyolcadik számú udvari kocsit, amelyen a küldöttség tagjai utaznak s villamos áram fejlesztésére is lesz külön akkumulátoros kocsis. Az udvari kocsikat tegnap délben vette át a műszaki kocsihivatalban Jekelfalussy Zoltán és Szendrey János, este hét órakor pedig már el is indították őket Konstanca felé, ahová holnap délben érkeznek.

A Rákóczi-törvény.

Budapest, október 23. A főrendiház ma délután Desseffy Aurél gróf elnöklété alatt ülést tartott. A jegyző fölolvasta a miniszterelnök átíratát a Rákóczi-törvényről, mire az elnök Nádk Sándor gróf főmei kormányzó vezette alatt kijelölt öt tagot az orsovai ünnepre. A budapesti ünnepen az elnök vezetésével résztvesznek mindazok, akik nála jelentkeznek, Kassán és Késmárkon pedig ötöt tag képviseli a főrendiházat.

Ezután fölolvasták a Rákóczi-törvényjavaslatot, amelyet az elnök javaslatára bizottsági tárgyalás mellőzésével rögtön tárgyalnak, majd általánosságban egyhangulag elfogadnak.

A részletes tárgyalás során Podmaniczky Géza báró kívánja, vegyék be a törvénybe, hogy a király elhatározása mikor történt.

Wekerle Sándor miniszterelnök szükségte-

lennek tartja ezt; a fő a királyi tény, a személyeknek ehhez semmi köze. Kéri a főrendiházat, hogy épügy, mint a képviselőház, módosítás nélkül egyhangulag fogadja el a javaslatot.

A Ház ezután változatlanul elfogadta a javaslatot, mire az ülés véget ért.

Közgyűlés előtt.

(A tanács javaslatai. — A függetlenségi párt értekezlete.)

— Az Aradi Közlöny közlőjétől —

Arad, október 23.

Aradváros tanácsa ma délután folytatta Károlyi Gyula gróf elnöklété alatt a közgyűlést előkészítő ülését. A mai ülésnek nem volt érdekesebb tárgya. A tanács valamennyi fontosabb ügyben a szakbizottságok álláspontjára helyezkedett.

Az iskolaszék előterjesztést tett a törvényhatóságnak egy második polgári fiúiskola felállítására iránt. A tanács az előterjesztést azzal a javaslattal terjeszti a közgyűlés elé, hogy a törvényhatóság írjon fel az iskola felállítására iránt Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszterhez.

A jogügyi bizottság jelentését a vásárrendtartás tárgyában alkotott szabályrendelet iránt a tanács egyelőre levette a közgyűlés napirendjéről, mert a szakvélemények még nem készültek el.

Az elemi iskolai tanítók fizetésének emelése ügyében tudvalevőleg már szombaton egy határozott a tanács, hogy a tanítók kérelmét pártolól fogja a közgyűlés elé terjeszteni. A mai ülésen a tanács elhatározta, hogy a polgári iskolai tanítók fizetésrendezését is javaslatba hozza.

A művészeti ösztöndíjak ügyében a tanács a kiküldött bizottság ismeretes javaslatát pártolól fogja beterjeszteni a közgyűléshez. A bizottságnak azt az indítványát, hogy állandó művészeti bizottság alakítsák, szintén magáévá tette a tanács.

Lukácsy Lajos indítványt adott be a törvényhatósághoz, II. Rákóczi Ferenc arcképének a városi közgyűlési teremben való elhelyezése iránt. A tanács az indítványt pártolól terjeszti a közgyűlés elé.

A holnapi közgyűlés ügyében értekezletet tartottak ma délután az aradi függetlenségi párt törvényhatósági tagjai is. Az értekezleten, amely Múlek Lajos dr. elnöklété alatt folyt le, különösen az 1907. évi költségvetési javaslatot vették tárgyalás alá és tekintettel az adófizető polgárságra nevezendő súlyos teherre, kimondták, hogy csupán a legszükségesebb kiadásokat szavazzák meg, amilyenek az elemi iskolai tanítók fizetésemelése és a díjnokok drágasági pótléka.

Egyéb kérdésekben a párt szabad kezét engedett tagjainak.

IRODALOM ES MŰVESZET.

A színház műsora:

Szerda: Mary-Ann, színmű. (Bérlés A.)
Csütörtök: Troubadour, opera. (Bérlés B.)
Péntek: Rákóczi fia, színmű. (Bérlés C.)
Szombat: Rákóczi fia, színmű. (Bérlés A.)

* Tóbiásék kalandjai. Kaszab Géza kacagató, vidámsággal telt könyve, Tóbiásék kalandjai, már a közeli napokban elhagyja a sajtót. Az izléses kiállítás, illusztrációkkal díszített könyv előreláthatólag sok vig percet fog okozni olvasóinak. Az Aradi Nyomda Részvénytársaság ezúton kéri azokat, akiknél előfizetési levek vannak, hogy az ilyeket a befolyt összeg-

gel együtt sziveskedjenek mielőbb a nyomda címére beküldeni. (Acsev. palota.)

* Balla Béla kiállítása. Holnap, szerdán reggel kilenc órakor nyílik meg az iparosház kistermében Balla Bélának, a nagy roményekre jogosító aradi festőművésznek kollektív kiállítása. A kiállított képek száma nem nagy, de épen ez a bizonyítéka, hogy a fiatal művész alaposan megválogatta azokat a festményeket, melyeket a közönség ítélte alá bocsajtott. Nagyobbrészt tájképek dominálják a kiállítást. Sok művész készült képekre és a természet alapos megfigyelésére vallanak ezek a festmények, melyek mindegyikében jellemző az erősen hangulatos, legtöbbször borongós tónus, — a háttereknek finom érzékkel való kidolgozása, a színhatások jellegzetes kidomborítása és a plein aire. Nem egy érdekes színprobléma akad a képek között, melyekben brutálisan kemény és lágy színek tetszetősen vannak valóra hozva. A kiállítás legszebb darabjai a Báranyfelhők, Borus hangulat, Fa-tanulmány és az Esti tájrészlet címűek. Általában az egész kiállítás szépen sikerült s a képek között nem igen akad kivétel való. A tehetséges művész mindenesetre megérdemli a közönségnek nemcsak érdeklődését, de pártfogását is. A képek javarésze eladó, még pedig igazán mérsékelt és olcsó áron. A kiállítást díjtalanul lehet megtekinteni szerdán reggel 9 órától kezdve.

Aehrenthal — külügyminiszter.

Audienciák a királynál.

Miért bukott meg Goluchowski.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, október 23.

A pétervári nagykövetnek, Aehrenthal Lexa bárónak mai ismételt, hosszú kihallgatásai a királynál, végét vetették a kombinációknak, hogy ki lesz Goluchowski utóda a külügyminiszteri székben. Döntés még nem történt ugyan, de nagyon valószínű, hogy Aehrenthal nevezi ki a király a monarchia legdiszesebb és legelőkelőbb állására.

A külügyminiszter-válságról az alábbi távirati tudósítás számol be:

Berlini lapvélemények.

Berlin, október 23. A Börsen-Courier írja: A Goluchowski állása ellen intézett támadással a magyar függetlenségi párt először kísérletet meg, hogy befolyását a közös ügyekre is kiterjessze. Az imént elért siker hatalmának tudata megnövelte és felbátorította arra, hogy a megkezdett uton tovább haladjon. Nemsokára Ausztria-Magyarországon már csak magyar közsügyekről lehet majd beszélni. Goluchowski bukásának ez a legaggasztóbb momentuma.

Berlin, október 23. A „Voss. Zig.“ következőket írja Goluchowski visszalépéséről:

Amikor az osztrák-magyar-német szövetséget megteremtették, annak a megalkotói abban a hitben éltek, hogy bárha nem is örök, de mindenesetre hosszú időre szóló művet hoztak létre, melynek fennállása független az időnkénti kormányon levő miniszterektől. Ez a feltevés bevált és az azóta lefolyt miniszterváltásoknál a két szövetséges viszonya szót érdemő módon egyszer sem lett megavarva. Goluchowski visszalépése a világpolitika kérdéseivel nem áll semmiféle összefüggésben. Ránk nézve ez az esemény csupán a szomszéd monarchia belső ügyének jelentőségével bír. Nem a németek dolga, hogy a miniszter elbocsajtása felett sajnálkozásukat vagy megelégedésüket fejezzék

ki. Talán okuk volna arra emlékeztetni, hogy Goluchowski a hármasszövetség, különösen pedig a Németország ellen intézett támadásokat nem mindig a kellő eréllyel utasította vissza, de hivataloskodásának részleteitől el lehet tekinteni, annál is inkább, mert Ausztria-Magyarország magatartását a marokkói kérdésben Németország még nem felelté el.

Aehrenthal a királynál.

Bécs, október 23. A király ma délelőtt másfél órai kihallgatáson fogadta Aehrenthal Lexa báró pétervári osztrák-magyar nagykövetet. A hosszú kihallgatásból azt következtetik, hogy Aehrenthal lesz Goluchowski utóda és hogy ennek következtében minden más kombináció elesik. A nagykövet kihallgatása után igen sokáig tárgyalt a kabinetiroda főnökével.

Lemberg, október 23. Goluchowsky Agenor gróf állandóan Lembergben fog lakni, ahol palotáját már be is rendezték.

Miért bukott meg Goluchowski?

Bécs, október 23. Wekerle miniszterelnök egy újságíró előtt a külügyminiszter-válságról a következő nyilatkozatot tette:

— Goluchowski bukását nem a magyar kormány okozta. Goluchowski bukása nem azt jelenti, hogy a kormány nincs megelégedve a külpolitika irányzatával és meg lesz elégedve, ha a kinevezendő új külügyminiszter az eddigi külpolitikát folytatja. Csak azt kívánja tőle, hogy Magyarországgal szemben lojális legyen.

Más oldalról jelentik, hogy Goluchowski valójában a szerb ügykérdés buktatta meg. Azáltal, hogy a Skoda cég vigéceként szegődött, felidézte a Szerbiával való vámhábrut, mely a magyar politikuskok előtt semmiképp se volt rokonszenves. A függetlenségi párt Kossuthal együtt éppen a szerb-magyar testvériség megalapításán dolgozott, amidőn Goluchowski az ügyük miatt a szerb határt elzáratta.

Pasics, Szerbia miniszterelnöke, aki a monarchia gazdasági követeléseinek mindenben eleget akart tenni, az ügykérdésben annál kevésbé engedhetett minthogy már hónapokkal előbb megegyezett a franciaországi Creusot-gyárral, mely titokban, Magyarországon át, eddig már száznál több új ágyut szállított Szerbiába.

Pasics az ügykérdésben alaposan becsapta Goluchowskit és amidőn királyunk a napokban arról értesült, hogy Szerbiának már vannak ágyut és Goluchowski a Skoda-ágyut miatt a monarchia tekintélyét játszotta el a Balkánon, azt követelte Goluchowskitól, hogy adja be lemondását. Goluchowskit rossz Balkánpolitikája buktatta meg, melyben a magyar politikuskok, de főképp Kossuth, sehogy sem voltak megelégedve.

A mi külpolitikánk tudvalevőleg főképp a Balkán felé irányul és Goluchowski éppen itt vallott kudarcot, Goluchowski azonban nemcsak a Balkán államokkal, hanem Olaszországgal is összekapott, melyet a déli határ megerősítésével és csapatoknak az olasz határ felé koncentrálásával folyton provokált. Az olasz lapok gyakran írják az olasz-szerb-montenegrói katonai egyezményről, melyet állítólag titokban megkötöttek. Az egyezmény akkor lép érvénybe, ha Ausztria-Magyarország Olaszországot megtámadná. Az egyezmény létezése mellett szól az a körülmény is, hogy Olaszország nemrégiben 40 ágyut adott Montenegrónak.

A Lichtenstein-kombináció.

Mint a bécsi Zeit értesül, se Mensdorff, se Aehrenthal nem lesz külügyminiszter. A

nevezett lap biztos forrásból írja, hogy Goluchowski utóda Lichtenstein Ferenc herceg, volt pétervári nagykövet lesz, aki különben a kis Liechtenstein fejedelemség önálló ura is. A herceget úgy a bécsi, mint a budapesti előkelő társaságokban jól ismerik és nagyon kedvelik. Mint nagykövet, ügyes diplomatának bizonyult. Lichtenstein herceg újabban rokonságba került Andrassy Gyula gróffal, akinek unokahuga legutóbb egyik unokaöccséhez ment nőül.

Az elfelejtett Széll Kálmán.

Egy estilap írja: A tucat-diplomaták nevelői közt, akiket külügyminiszterségre jelöltek, magyar nevet egyet se találunk. Pedig van a magyar politikában olyan vezérelak, akinek neve már forgott a külügyminiszter jelöltek lajstromában és akiről már hirdették is egyidőben, hogy ő lesz Kálnoky gróf utódja. Mért nem emlegetik Goluchowski utódjának most Széll Kálmánt?

Miniszterek a királynál.

Bécs, okt. 23. A király ma délután kihallgatáson fogadta Zichy Aladár gróf, Pitreich lovag és Burján báró minisztereket, azután ismét Aehrenthal báró nagykövetet. Döntés még nem történt. Előtérben természetesen Aehrenthal áll.

HIREK.

Tárogató-hang.

Arad, október 23.

A majthényi sikon, párás éjszákak homályán megmozdul a rög. A nagy, elárvult mezőn egy-egy elhagyott kóro néz az ég felé. Tárogatóhang sir az éjből, hosszan, elnyújtottan a férfibanat mélyhangu zokogásával: Hová lettek, háová lettek? ... Nincs senki, aki hallaná. Csak egy-egy porladó csontváz mozdul a hangra. Éjszaka van, sötét, vigasztalan éjszaka. A fejedelem Rodostóban pihen.

A késő őszi fáradt napsugarai büszke ragyogással aranyozzák be a várost. Dél van. Tárogató-hang riad, diadalmas, örvendő tárogató-hang: átbugja a várost, a tizenhárom városát. Meghallja mindenki és mintha imára hívó harangszava lenne: mindenkinek belopódzik a szívébe a megnyugvás öröme. Jön a fejedelem, megérkezett Rodostóból II. Rákóczi Ferenc! Es megérkeztek osztályos társai, akik messze idegenben sóhajtottak a haza után, várva, remélve, azután csüggedten, reményvesztetten. Soha, soha, az itéletnap harsonájáig nem kerülnek többet a földre, ahol magyar szó zeng, magyar szív dobog ... Es most mégis visszajöttek.

Aradváros képviselőjének az eszméje, hogy aznap, amikor a fejedelem magyar földre ér, aznap délből ne zugjanak a harangok a város templomaiban. Aznap délből riadjon fel a tárogató sirása, és az öröm sirásával hirdesse egész Aradnak, hogy megérkezett a szabadság oroszlanja, megérkezett a fejedelem. Az aradi városháza tornyában tárogatóhang beszélje a szívek örömét: Aki Majthénytől Rodostóig megjárta a kálváriát, aki egész életében hitte és várta a ma-

gyar szabadság beteljesültét, ime, hű magyarjai közé érkezett a fejedelem.

Gyönyörű eszme. Ebben a városban, az élet küzdelmeitől kifáradt emberek rengetegében egy csendes, áhitatos pillanat, emlékezés a hősök hőseire: magában ez a kontraszt is költői, szép és megható. És azok, akik nem záródhatnak a fejedelem porai elébe, köszönettel tartoznak ezért a pillanattal annak, akié a déli tárogatószó eszméje. Köszönettel, mert ez a pillanatnyi magunkbaszállás a legszebb tisztesség, amit II. Rákóczi Ferencnek adhatunk: értékesebb a gyász pompájánál, az öröm ujjongásánál. Mert ez maga a hit. Hit a magyar nemzet boldogulásában, a szabadságban, hit a jelenben és a jövőben.

Hadd sirjon a tárogató! Várjuk a fejedelmet!

— A kiegyezési tárgyalások folytatása.

Budapest-ről táviratozzák: A legközelebbi napokban ismét fölveszik a kiegyezési tárgyalásoknak e hónap elején megszakított fonalát. A tárgyalások színhelye most sorrend szerint Budapest lesz, ahova a bécsi bizottsági tagok még e héten megérkeznek.

— Aradmegye közgyűlése. Holnap, szerdán délelőtt 9 órakor Aradvármegye törvényhatósága rendes közgyűlést tart, amelyre már ma számos vidéki bizottsági tag érkezett Aradra. A közgyűlés érdekesebb pontja a *Pécseky Elek* nyugalmába vonulásával megüresedő radnai főszolgabírói állásnak választás útján való betöltése és a többi választás, amelyek megüresedés folytán szükségessé válnak. A radnai főbíróvá az egyedül pályázó *Lengyel Sándor* dr. ternovali főszolgabíró, akit egyhangulag foglalkoztatni. Eddig viselt állására *Édes Elemér*, *Salacz Gyula* és *Vukulezku Titusz* szolgabírák a pályázók, miután *Fülöp Lajos* dr. visszavonta pályázatát. E szolgabírák valamelyikének főbíróvá való választása folytán betöltésre kerül az egyik szolgabírói állás, amelynek elnyerésére *Schauer Gábor* dr. aljegyző, *Hunyár Algernon* és *Török Ferenc* dr. közigazgatási gyakornokok, *Magyar László* dr. és *Paguba Virgil* ügyvédjelölt pályáznak. Abban az esetben, ha a közgyűlés *Schauer Gábor* aljegyzőt szolgabíróvá választja, megüresedik az egyik árvászéki jegyzői állás, amelyre ugyancsak az említettek nyújtották be pályázati kérvényeiket. A Hunyár megválasztásával megüresedő közigazgatási gyakornoki állásra *Magyar László* dr. az egyedüli pályázó.

— Rákóczi és a katonaság. Kassáról táviratozzák: A kassai hadtestparancsnokság bizalmas rendeletet adott ki a helyőrségnek a Rákóczi-ünnepen való magatartása iránt. A rendelet szerint a tisztikar és családtagjaik megnézhetik a menetet a főutcai laktanyák ablakaiból, másfelől azonban a tiszteknek nem szabad megjelenniük. Kivételt csak azok a tisztok képeznek, akik a bujdosók leszármazottjai s akik résztvehetnek az ünnepen. Ilyen tiszt csak egy van a VI. kassai hadtestben: *Sibrik* huszárfőhadnagy, *Sibrik Miklós* leszármazottja. A legénység a kaszárnyákban rendes napi teendőit végzi. A katonai zenekar egy részét a hadtestparancsnok átengedte az ünnepen való közreműködésre. *Pucherna* báró hadtestparancsnok intézkedései nagy visszatetszést keltettek Kassán.

— A román nemzeti párt szervezkedése. Budapest-ről táviratozzák: Az országgyűlési nemzeti párt ma este *Mihályi Tivadar* elnöke alatt értekezletet tartott, amelyen megállapították az iparfejlesztési törvényjavaslatához benyújtandó módosításokat. Az értekezlet végén a párt szervezésével foglalkoztak és ekkor jelen volt a párt két nem képviselő tagja is, *Pap György* és *Comsa Miklós*. Az értekezletet megelőzőleg a román képviselők *Mihályi* lakásán külön tanácskoztak.

— Ujabb merénylet a spanyol király ellen. Madridból táviratozzák, hogy *Alfonz* spanyol király ellen újabb merényletet kíséreltek meg. Azon az uton, amelyen automobil kirándulás után a királynak vissza kellett volna térnie, drótot húztak át. Az autók teljes sebességgel vágottak a drótnak, a király automobilját kivéve. A király ugyanis elmaradt a társaságtól. A drót többeket megsebesített. Azonkívül néhány revolverlövést is irányoztak a titkos merénylők az autókra, de kárt senkiben sem tettek.

— *Ludvig Gyula* — államtitkár. A hivatalos lap mai száma a következőkben közli az államvasutak elnök-igazgatójának újabb kinevezését:

Kereskedelemügyi magyar miniszterem előterjesztésére *Ludvig Gyula* belső titkos tanácsosnak, a magyar államvasutak igazgatósága elnökének, az államtitkári címet és jelleget adományozom. Kelt Bécsben, 1906 évi október hó 17-én. *Ferenc József* s. k. *Kossuth Ferenc* s. k.

— *Fényes Samu* előadása. *Fényes Samu* dr. aki az aradi demokratáknak legutóbbi képviselőjelöltje volt, megtartotta az ígértét, amely szerint kisebb nagyobb időközben ellátogat Aradra, hogy a közte és hívei közötti jóviszonyt fenttarthassa. *Fényes* ma ismét Aradra érkezett és itt időzése alkalmából folytatta azon szabad-előadást, amelyet közös névvel „Darwin”-nak nevezett és amelynek első részéről: a fejlődésről már a tavasszal előadást tartott. Ma este a Munkás Otthonban tartotta szabadelőadásának második részét az életéről és annak jelenségeiről, kiterjeszkedve a mai viszonyokra, ismertette annak bajait és nehézségeit, a szociális állapotokat és irányokat. *Fényes Samu* a hallgatóság, amely teljesen megtöltötte a Munkás Otthont, lelkesen megénevelte előadásáért. Legközelebbi szabadelőadásait Darwin két nagy elméletéről, a leszármazás és kiválás elméleteiről fogja tartani.

— Sztrájk-törvény. Budapest-ről táviratozzák: A budapesti kőmíves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestülete *Kossuth Ferenc* kereskedelmi miniszterhez terjedelmes fölratot intézett, amelyben az országban elharapódzott sztrájk-mánia megfékezésére céljából sztrájk-törvény gyors életbeléptetését kéri.

— Az ügyvédi rendtartás reformja. A félhivatalos Bud. Tud. jelenti: *Polónyi Géza* igazságügyminiszter az ügyvédi rendtartás reformjának mielőbbi előkészítése érdekében közzétette azokat a törvénytervezeteket, amelyek az ügyvédi rendtartás reformjának előkészítésére az előző igazságügyminiszterek kormányzata idejében készültek. A közzétett munkákat két részből áll. Az első rész azt a törvénytervezetet tartalmazza, amelyet néhai *Szilágyi Dezső* volt igazságügyminiszter megbízásából *Nagy Dezső* dr. budapesti ügyvéd 1892-ben készített és amelyet ugyanő a felmerült bírálati anyag tekintetbevételével újabb miniszteri megbízás következtében 1902-ben átdolgozott. A második rész azt a tervezetet és annak megokolását tartalmazza, amelyet *Plüss Sándor* dr. volt

igazságügyminiszter megbízásából *Polák Illés* ügyvéd készítette. E tervezeteket megküldötték az ügyvédi kamaráknak is, hogy azok a tervezetek bírálása kapcsán a reformra néző nézeteiket és óhajaikat kifejezésre juttathassák.

— Medvevadászat Herkulesfürdőn. Három napig tartó érdekes medvevadászatot rendezett *Herkulesfürdőn* a kincstári birtokok igazgatója, *Lápcsey István*. A vadászaton Aradról *Burdea* Dameter százados, *Steiner József* műépítész és *Robitzek Kálmán*, Budapestről *Darányi Béla* miniszteri tanácsos, *Légrády Imre* dr. szerkesztő és *Szele Róbert* főgimnáziumi igazgató, a délvendék előkelőségei közül pedig *Domasskin Arzén*, a hírneves orosz vadász, *Rónay Jenő* nyug. főispán és *Melly Lajos* földbirtokos vettek részt. A vadászat pénteken kezdődött és vasárnap délután ért véget. Ot hajtásban nyolc medve került a puskacsővek elé, amelyek közül négyet sikerült eltalálni, de ezek részben a távolság, részben a nagy szél miatt nem kerültek terütekre.

— Az új francia kormány. Páris-ból sürgönyzik: A legutóbbi jelentések szerint a kormány ma a következőképpen fog megalakulni: *Clemenceau* miniszterelnökség és belügy, *Guyot Dessaigne* igazságügy, *Briand* közoktatásügy, *Millerand* külügy, *Picquart* hadügy, *Thomson* tengerészetügy, *Cailloux* pénzügy, *Barthou* közmunkaügy, *Domergue* kereskedelem, *Ruau* földmívelésügy, *Pichon* gyarmatügy, *Viviani* munkásügy.

— Akiről megtelepedtek. *Csiky Gergely* szülőházán már ott diszeleg a tábla. A markáns fej bronzreliefjét diadalmas ragyogással ölelik körül az ős napsugarak s a teleplezés szép ünnepeinek akkordjal még mindig zsonganak a szivekben. Mert szép volt az ünnep. Ott voltak a magyar iró-társaságok képviselői; a színészet is elhozta a maga koszorúját s a társadalom, melynek *Csiky Gergely* mesteri rajzolója volt, szintén letette a méltó elismerés babérját a költő elé. Ott volt mindenki, akinek ott kellett és ott kellett lenni. Csak egy ember nem: egy egyszerű művészember, aki nem akart tolatkodni s nem ment el oda, ahová nem hívták meg. Mert az emléktábla-készítőt, akinek keze alól a kitűnően sikerült fej reliefje kikerült, *Albert Andort* nem hívták meg. Hogy miért, az titok. Talán azt hitték, hogy a művész munkáját megfizették csengő pénzzel: ezután nem kell udvariaskodni. Talán egyszerűen megtelepedtek róla: hiszen a mór már megtette kötelességét. Talán... de minék a találgatás? Nem hívták meg, ennyi a tény. Ez nem rossz akarat, ez nem feledékenység, sőt talán nem is lebecsülése a művészi munkának. Ez — Magyarország.

— Eljegyzés. *Szentgyevisi Nagy Albert* tartalékos magy. kir. honvédhadnagy és uradalmi intéző Mezőteremen, eljegyezte *Binder Aglaja* kisasszonyt, *Binder* Lucian aradi máv. főmérnök és neje szül. *Bán Katinka* bájos leányát.

— *Leitner Győző* és családja. *Leitner Győző* a szomorú sorsu volt postatiszt, mióta a fogházból kikerült, állást keres. Keres, de nem kap. Azok, akik nem kutatják tettének az indokait, akik nem kutatják, hogy egy nyomorgó család kenyérért való kiáltása sodorta belé a szerencsétlen embert a bünbe, melyért különben isten és ember előtt megszenvedett, azok csak a megbélyegzett embert látják *Leitnerben*, aki dolgozni akar, de nem tud. Nem kap állást. Családja, nyolc gyermeke most a legborzasztóbb nyomorban szenved. Amíg *Leitner* a fogházban volt, egykori pályatársai és jóakarói még csak segélyezték a családot, — most azonban ennek is vége szakadt. Most azt hiszik, hogy *Leitner*

eltarthatja a családját. Es ez a szegény ember, aki tökéletesen járta a könyvelésben s az irodalmi munkákban, nem tud egy krajcárnyi keresetbe jutni, hogy kenyeret vehessen rajta éhező gyermekeinek. A jószívű emberekhez fordulunk: aki tud valami keresetet adni Leitner Győzőnek, a nyolc gyermekes családapának, gyakoroljon igazi humanizmust s adjon foglalkozást Leitnernek, aki most a Batthány utca 9-ik szám alatt lakik s aki igazán hálásan fogadná a legcsekélyebb keresetét is.

— **Edvárd király automobilja.** Londonból táviratozzák: *Edvárd* király automobilja ma reggel sétakocsizáson elgázolt egy embert. Az elgázolt sérülése nem életveszélyes.

— **A pénzügyminiszter rendelete az egyenes adókról.** *Wekerle* Sándor miniszterelnök mint pénzügyminiszter, az egyenes adók 1907. évre vonatkozó kivételére tárgyában rendeletet adott ki valamennyi pénzügyigazgatóságához, melynek a nagy közönségre vonatkozó része így szól:

Most tehát, midőn a jövő 1907. évi egyenes adókivétel munkálatainak, halszéktaul megindítását elrendelem, előszóként tartom az illetőket az idézett körrendeletre és az abban megállapított munkatervre utalni. Együttal meghagyom a m. kir. pénzügyigazgatóságának, hogy azokról az intézkedésekről, melyeket jelen rendeletem alapján az 1907. évi adókivétel megindítása iránt tesz, a közigazgatási bizottságnak tegyen jelentést és jelentésének másolatát hozzám terjeszse fel. Figyelmeztetem továbbá a címet, hogy miután a házadó és a III. osztályú kereseti adó három évi érvénynyel vettették ki és így a folyó évben az adókötözetek és adótárgyak összeírása és az adókivétési elnök munkálatai különösebb ellenőrzést nem igényelnek s az állami közegyek közreműködése teljesen mellőzendő, a vasúti rovatlapok adatainak kijegyzése pedig teljesen szükségtelen, a munkálatoknak helyszíni ellenőrzését csak rendkívül esetekben s akkor is lehetőleg másnemű kiküldetésekkel kapcsolatban rendelje el.

— **Házasság.** *Weisz* Frigyes, a Gizella biztosító intézet központi tisztviselője ma délután kötött házasságot *Weisz* Juliska kisasszonnyal, ifj. *Weisz* Mór aradi kereskedő leányával.

— **Harc a leányvásár ellen.** *Páris*-ből táviratozzák: A leánykereskedés elleni nemzetközi kongresszus megnyitására Magyarország képviselőiben hivatalosan megjelentek *Vay* Péter gróf, *Vámbéry* Rusztem dr., *Agyal* dr. és *Széllágyi* dr. *Vay* Péter gróf határozatos beszédben ismertette az e kérdésben Magyarország részéről elfoglalt álláspontot, majd az angol és osztrák delegátusok tetik jelentést a hazájukban megindult mozgalom állásáról és az életbeléptetett intézkedésekről. A német kiküldöttek indítványára több határozati javaslatot fogadtak el, a melyek a nemzetközi megegyezés hasznos voltáról szólnak és a nemzetközi bizottság és az egyes hatóságok között élénkíteni akarják az összeköttetést.

— **Az aradi demokrata párt holnap, szerdán este a párt szervezetének és alakulásának további megbeszélésére a Fehér Kereszt-szálló gyémánttermében ülést tart.** Az előadás kéri a tagokat, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg. A gyűlésen *Fényes* Samu dr. is részt vesz.

— **A detektívek fizetése.** Az aradi detektívek holnap délelőtt testületileg tisztelnének *Károlyi* Gyula gróf főispán és *Institoris* Kálmán polgármester előtt és azt a kérelmet terjesztik elő, hogy fizetésük rendezése már az 1907. évi költségvetésbe illesztessék bele. Együttal memorandumot is nyújtanak át, amelyben

kifejtik, hogy mennyire jogos fizetésemelési kérelmük. Hivatkoznak arra is, hogy más városok detektívjei valamennyien jobb dotációban részesülnek, mint ők.

— **Százmillió adóhíány.** *New York*-ból írják: *Illinois* államban sajtóságtól fölfedezést tettek, amely most az amerikai szövetségi főörvényszéket is foglalkoztatja. Néhány hónappal ezelőtt ugyanis új adóbecslési biztost küldtek *Illinois* államba. Az új, biztos szabad óráiban azzal foglalkozott, hogy a régebbi évekből származó iratokat és adókönyveket tanulmányozta. Néhány nap múlva rájött arra, hogy a régi adóbecslő bizottság 1878 óta hamisan és rendkívül alacsonyban becsülte fel az *illinois* vasúttársaságot s ennek következtében az amerikai államkincstár száz millió dollárnál nagyobb hátrányt szenvedett. A tisztviselő nyomában jelentést tett a felfedezéséről és becsatolta az erre vonatkozó aktákat. A vasúttársaságot erre felszólították a többlet megfizetésére s minthogy a társaság az összeget vonakodik megfizetni, a szövetségi törvényszék elé viszik az ügyet, amely legközelebb hozza meg döntését.

— **Tanítói kinevezések.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter *Balázs* Mihály okleveles tanítót és *Kristóf* János makó-külfelki tanítót a csanádpalotai állami elemi iskolához rendes tanítókká nevezte ki.

— **A berlini léghajós-verseny.** *Berlin*-ből sürögnyözik: Tegnap este hirdették ki a Berlinben megtartott léghajósverseny hivatalos eredményét. A császár tiszteletdíját az *Ernst* nevű ballon (vezető *Berkeimann* dr.), a berlini léghajós társaság díját pedig *Sohnke* (Emden dr.) kapta. Még több díjat osztottak ki, melyeket a *Helios* (*Schlein* dr.), *Einholtz* (*Mias* dr.), *Koblentz* (*Zimmermann* hadnagy), *Grauden*z (*Berle* kapitány) és a *Bezold* (*Kehler* nyugalmazott kapitány) ballonok kaptak.

— **Milyen időnk lesz?** *Meteor* jelenti: November hava a bolygók részéről egészben hidegnek ígérkezik, úgy, hogy a 6-iki csomópont hatáskörében már száraz hidegebb idő várhatunk a mi ha a napciklonok által elősegítették, a fiatal gyenge vetéseknek nem válna előnyére. Csapadékosbb jellegű időjárás a hónap közepe felé várhatunk a 17-iki csomópont hatáskörében, amikor hó is lehet, különösen ez követőleg a 23-iki csomópont körül, amely hónap végén a 30-iki csomópont hatáskörében lép fel csapadékos, vagy ennek kimaradása eseteire szeles változatokkal.

— **A főnyeremény.** *Budapest*-ről jelentik: Ma volt a 18. osztályosorsjáték záróhuzása, mely alkalmal az a ritka meglepetés történt, hogy utolsó főnyereménynek a százezer koronás nyeremény maradt. Tudvalevőleg az utolsó főnyereménynyel jár a 600 000 koronás prémium is, úgy, hogy ezúttal 700 000 korona volt a legnagyobb nyeremény. Ezt a rendkívül nagy nyereményt, melyre a magyar osztályosorsjáték történetében még nem volt példa, a 827 86 számú sorsjegy nyerte.

— **Anyakönyvvezető-helyettes.** A belügyminiszter a lakóhelyi anyakönyvi körületbe *Mátyás* Szevér közszolgálati irnokot anyakönyvvezető-helyetessé nevezte ki.

— **Csalnak a zsekék.** *Szemere* ur ismét söpörhetne kissé a maga portáján. Nap-nap után beigazolódik, hogy csalnak a zsekék, a *Szemere* urak zsekei. *Bécs*-ből jelentik a következőket: A *Freudenaun* nagy szenzációja van. Az osztrák Jockey klub vizsgálatot indított *Huxtable* zseké ellen, aki a *Gunnersbury*-versenyben a nagy favorit *Elmoret* lovagolta. A *Springer-ló* — teljesen érthetetlen módon — második lett *Hieronimus* mögött. Pedig a Széllászló-díjban öt kiló többlet mellett maga mögött hagyta a *Péchy-Vonviller*-lovat. A *Gunnersbury* verseny azonban igazán szenzációcs csak a futam után lett. Feljelentették ugyanis

Huxtable-t, hogy *Hieronimus*-t fogadta nagy összegeggel. A feljelentés folytán az osztrák Jockey-klub kénytelen volt a titokzatos ügyben a vizsgálatot megindítani. A vizsgálat — a melynek eredményét nagy izgatottsággal várják sportkörökben — napok óta tart. Az Ausztria díjnapján három óráig tartott a különböző vádlottak és tanúk kihallgatása. Az osztrák Jockey-klub befőn délelőtt is folytatta a vizsgálatot. Ha a *Huxtable* elleni vád igaznak bizonyul, úgy megvonják a lovaglási engedélyét. Hasonló eset, mint 1892-ben a *Gotes*-ügy.

— **Veszek tört aranyat, ezüstöt, gyémántot, brilliántokat, gyöngyöket, a legmagasabb áráért, avagy új tárgyakra átcserelek.** Nagy ökszer, ezüst, drágakő és finom genfi zsebóra raktár. Nagy választék elsőrendű nehéz tűzezüstöt *China* ezüst ajándéktárgyak és evőeszközökben, egyedüli elárulítása a világ legjobb ezüsttisztító szerének. Tisztelettel: *Weinberger* Ferenc Aradon, *Fischer* Eliza pa. óta. Telefon 439.

— **A természet mindig a legnagyobb gyógyművész, eszközei és útjai csodálatosak.** Így például a csukamajolaj is oly gyógyerőket tartalmaz, minőket emberi lény előállítani nem képes. A legjobb ízű és legkönnyebben emészthető csukamajolaját nyújtja a „*Scott* féle Emulsió”, mely most minden gyógyszerárban kapható.

— **Szappanok, fogkefék és pipere szerek legjutányosabban Vojtek és Weisznál.** 112

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Az ignesti zendülés.** Negyvennyolc román földműves állott ma az aradi törvényszék előtt a két évvel ezelőtti történet ignesti merényletből kifolyólag. A földművesek, mint ismeretes, megtámadták *Daempff* István főrendészt és *Bedő* Albert járási erdőőrt és úgy *Daempff*-en, mint *Bedő*-n súlyos sebeket ejtettek. A mai tárgyaláson a vádlottak nagy száma miatt még nem került ítélelhozatalra a sor. A tárgyalást *Köler* János tanácselnök vezette.

§ **A Lamm Opreán ügy.** *Lamm* Hugó főhadnagy támadolnak, *Opreán* Józsefnek és *Antalé* Elemérnek oly nagy port felvert ügyében a *Kuria* tudvalevőleg feloldotta az aradi esküdt-bíróság ítéletét és új bizonyítási eljárást rendelt el. *Deutsck* Izso dr., az elítéltek védője ennek folytán újabb tanukat jelentett be a törvényszéknek azokra a körülményekre nézve, amelyek az első tárgyaláson figyelmen kívül hagyattak. Ezeknek a tanuknak kihallgatása már meg is történt és a hó 15-ére volt kitűzve az a tárgyalás, amelyen a bíróság eldönti, hogy helyt ad-e az újrafelvételi kérvénynek vagy sem. A tárgyalást azonban egyelőre elhalasztották, mert időközben *Lamm* főhadnagy jogi képviselője *Edvi* Illés Károly budapesti ügyvéd szintén kérvényt adott be az ügyészséghez újabb tanúk kihallgatása iránt és a kihallgatást *Domokos* László vizsgálóbíró csak pár nap múlva fogantatosíthatja. Az újlag bejelentett tanúk kihallgatása után fog tehát csak a törvényszék az újrafelvétel kérdésében határozni. Jogészi körök véleménye szerint az újrafelvételnek minden bizonyítást helyt fog adni a bíróság, mert olyan adatok merültek fel, amelyek, ha valóknak bizonyulnak, maguk után fogják vonni az első ítélet megmáltását.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— **Az Aradi Közlöny távirati tudósítása.** —

Budapest, október 23.
Amerika 3% magasabb. Kínától és vételkedő korlátozott. Elkelt 20,000 métermássa tartott árákon.
Az áruk 50 kilónként számítva:

Déli tőzsde.

Buza októberre . . . . . 7.09—7.09
Áprillisi buza 1907-re . . . . . 7.39—7.40
Rozs 1907. áprillisa . . . . . 6.48—6.49
Zab 1907. áprillisa . . . . . 6.95—6.94
Új tengeri 1907-re . . . . . 5.12—5.15

Északkeleti tőzsde.

Buza októberre . . . . . 7.07—7.08
Áprillisi buza 1907-re . . . . . 7.39—7.40
Rozs 1907. áprillisa . . . . . 6.47—6.48
Zab 1907. áprillisa . . . . . 6.94—6.95
Új tengeri 1907-re . . . . . 5.13—5.14

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, október 23.

A gazdák a mostani időjárással meg vannak elégedve és a vetésekről kedvezően nyilatkoznak. A gabonaüzlet irányzata még mindig lanyha, amint ezt előre sejtettük és így nem is csodálkozunk rajta; ahogy a forgalmi viszonyok sejtenti engedik, ez az irányzat tartós is marad.

A mai piacon nagyobb hozatal volt s az ár-hanyatlás itt is kifejezésre jutott.

A mai piacon eladásra került kb.:

3000—3200 mm. buza 6.50—6.60.

250—300 mm. új tengeri 4.00—4.10.

Névtelen jegyzés:

Árpa 5.60—5.70.

Zsib 6.—6.10.

Rozs 5.30—5.40.

Árak koronaértékben, 50 kilónként értendők.

— Aradhegyaljai bor Amerikában. Mint értesülünk, Paulus államáról a napokban indult el az első hordó aradhegyaljai bor Amerikába. Jausz Oszkár m. kir. szőlészeti és borászati felügyelő, a barackai állami szőlőtelepnek már több év óta kiváló intézője a fáradhatlan uttoró, aki összeköttetésével folytan iparkodik a jobb minőségű fjsboroknak, amelyeket itt nem keresnek és meg nem fizetnek, Amerikában piacot teremteni. Választása ez alkalommal a híres Tagányi, ma már Sebő féle barackai hegyi szőlőben 1901-ben termelt rizlingre esett, a mely bor kerekded összetétele elegendő garanciát helyez kilátásba a tengeri szállításra. Az illető pince tulajdonosai néhai Tagányi István örökösai és Sebő Zoltán ny. alezredek, az Aradhegyaljai Szőlőgazdák Egyesületének köztitelségében álló elnöke, ki szintén szorgalmasan dolgozik a kivitel megteremtésén és mint halljuk, lépéseket tett az államvasutaknál, hogy Fiuméig kedvezményes díjtétel mellett legyenek a borok szállíthatók, ami lényeges tényező a jelenlegi alacsony borárak mellett. A két férfi buzgó fáradozásához, az egész Hegyalja bortermelő közönségével együtt, mi is a legjobb sikert kívánjuk.

— Bécsi vágómarhavásár. Bécs, október 23. A mai vásárra került 3572 magyar, 181 galiciai, 969 német, összesen 4732 drb.

Jegyeztek:

Magyar elsőrendű 66—90 K., kivét. 98—104 K., másodrendű — K., harmadrendű — K., elsőrendű galiciai 88—94 K., kivételesen 102—K., német hizott 76—96 K., másodrendű — K., kivételesen 108—110 K., leölt — K., sovány ökrök — K., bika 56—88 K., kivételesen — K., tehén 56—88 K., bivaly 50—64 K. Száz kilónként, elősúlyban, fogyasztási adó nélkül.

CSARNOK.

Chamonixból a Mont-Blancra.

Irta: Dr. Heppen Béla.

[3]

(Folytatás.)

A Mont Blanc 4810 méter magas bérce az európai hegyek királya. Felfedezte Pococke és Wyndham az ezerhatszáz éves elején. Először mászta meg Paccard dr. francia orvos 1786-ban Második meghódítója Saussure francia természettudós volt, aki fáradhatatlan Mont-Blanc kutatásaival magának az ércnél mara dandóbb emléket alkotott. Az összes természeti törvények, melyek a jégárak járására a morénák elhelyezkedésére, az örökös hó határaitra, az újrafagyódás tüneteinre, a hónap jéggé való átváltozására, a jégszalagok szerkezetére, a jégtornyok keletkezésére, a jégnek a szakadékok feletti elvonulására vonatkoznak, mind Saussure által fedeztetek fel. Chamonixban a francia köztársaság a nagy tudós emlékére szobrot állított. Saussure kísérője az akkor még madár sem járta Gletschereken Jaques Balmat volt, dédapja Alfréd Francois Balmatnak, azon

magas csúcsvetőnek, aki engem a Mont-Blancra felkísért.

A Mont-Blanc hegység három ország határának találkozó pontján fekszik; nyugatra van tőle Franciaország, keletre és északon Svájcba nyulir, dél felől pedig Oroszország határolja. A csúc magja Svájcban van és három oldalról mászható meg: Curmayeurból Svájc felől, továbbá Szt. Germain La Faye-ből és Chamonixból francia oldalról.

A Chamonixból felvezető út csak az 1860-as években nyílt meg, mert ezen időkről a Chamonixi völgyet egy hatalmas jégár a „Glacier du Tour“ elrekesztette. 1854-től 1866-ig ezen jégár a légkörnek tüneményszerű megváltozása és egyéb megfigyelhetetlen geológiai erők működése következtében visszahuzódott a felsőbb régiókba és kaput nyitott a világ egyik legszebb völgyébe eddig csak nyílásokon keresztül beférhető Emberiségnek. Ezzel egyidejűleg felfedezték, hogy a Mont-Blanc Chamonix felől mászható meg legkönnyebben.

A Curmayeurból felvezető út életveszélyes; csakis elsőrangú turistáknak ajánlható. Ma már Curmayeur felől igen ritkán mászások meg. Eddig ezen az úton 41 hegyászó lehetett ki lelért. Két hétre Chamonixból való elutazásom után egy francia képes folyóiratban olvastam és képes illusztrációban bemutatva láttam, hogy ez év augusztus 28-án egy francia gárdakapitány a Mont-Blancot Curmayeur felől óhajtott megmászni és mint kitűnő hegyászó és gletscher ismerő, a jéghegyeknek vezető nélkül egyedül vágott neki. A szerencsétlen embert a legveszélyesebb helyzetekben kétszer érte hóvihár, úgy hogy a Grand Plateau nevű hősíksághoz, a mely 4000 méter magas ságban van és amely találkozó pontja Curmayeur és a Chamonixi utvonálnak, teljesen kifáradva, kimerülve és kiébezve csak hat órára érkezett. A Grand Plateau szegélyező jégtornyok tetején pihantotta őt meg egy angol társaság, amely Chamonixból igyekezett felfelé. A testben és lélekben megüört agyoncsigázott ember az alatt levőktől pezsgett, élt és segítséget könyörgött; az angolok vezetői azonban nem voltak hajlandók a friss hóval ellepett veszélyes hegyparányokon felkapaszkodni. Erre a szerencsétlen ember utolsó erejét összeszedve megpróbálta a leszállást, de a gyengeség következtében megcsuszott és halva hullott az angol társaság lábai elé. Az angolok egyikét esése közben a Brit Birodalom nagyobb dicsőségére lefénypéztte. A kéz nem reszketett. Az idegek nyugodtak voltak. A szív rendszeren vert. A Camera biztosan működött. A fénykép pompásan sikerült. A kéz, az ideg, a szív, egy angol bankárnak, Lord Charlotowanak, keze idege és szíve volt.

A Szt. Germain La Fayette-től felvezető út a legbiztosabb. Öt napig tart. Gyakorlottabb hegyászók részére nem veszélyes, de még sem ajánlható út, mert a Mont Blanc hegységben öt egymásután következő szép nap talán még sohasem volt.

A Mont-Blanc hegység világhírre nemcsak hegyrendszerének rendkívül tagozottsága által tett szert, hanem az által is, hogy rajta fekszik a világ legszebb és legérdekesebb jégárja: a Mer de Glace. Ezen jégár kiterjedése nézve ugyan meg sem közelíti a Himalaja iszonyu jéghegyeit, de a mi a jegesek alakzatát, azoknak szépségét és a mozgás gyorsaságát illeti, Schlang-nwelt testvérek állítása szerint messze felülmúlja azt.

(Folytatás következik.)

NAPIREND.

Október 24. Szerda. Róm. kath. naptár: Rafael főangyal. — Protestáns naptár: Rafael. — Görög-keleti naptár (október 11.): Fülöp. — A nap két 6 óra 32 perckor, nyugszik 4 óra 56 perckor.

Időjelzés. A központi meteorológiai-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint, a mai napra a következő időjárás várható: Enyhe, semmi vagy kevés csapadék.

A Fehér Kereszt-egyesület ingyenes orvosi rendelő-intézete (Magyar-utca 6.) Rendelő orvosok: Dr. Leitner Ernő délután 3—4. Dr. Fodor udon délelőtti 8—9. Dr. Rosenbaum Pál délelőtti 8—9. Dr. Hermann J. Károly kedden és pénteken délelőtti 12—1 órakor.

Október 24. Aradvármegye évnegyedes közgyűlése délelőtti 9 órakor. — Városi közgyűlés délután 4 órakor. Október 26. Az aradi kerekedelmi- és iparkamara rendkívüli közgyűlése délután 2 órakor.

Október 27. Az aradi kerekedelmi-egylet közgyűlése este 6 órakor (Városház.)

IDEGENEK ARADON.

— Október 23. —

Fehér Kereszt szálloda. Dr. Bartha Ferenc ügyvéd Nagyhalmagy. — Ambrus Adam plébános Törökbecse. — Kohn Armin utazó Győr. — Özv. Ruay Románé és leánya Törökbecse. — Schwarcz N. utazó Békéscsaba — Pásztay N. huszárezredes Szeged. — Iragnes József körjegyző Agris. — Fleischmann Jacques bornagykereskedő Budapest. — Dr. Zimburg Erneszt hivatalnok Budapest. — Vajdajun N. megyei főjegyző Makó. — Weisz Vilmos utazó Budapest. — Erdélyi N. utazó Budapest. — Fried Jakab utazó Budapest. — Varga Lajos utazó Budapest. — Graf Daniel utazó Budapest. — Gyárfás Ede utazó Budapest. — Komlósy Adolf utazó Budapest. — Fuchs Zoltán utazó Budapest. — Vilhelm Artur utazó Budapest. — Mandics István utazó Budapest. — Deutsch Ignác utazó Budapest. — Grünwald Aladár utazó Bécs. — Heap Lunczer utazó Bécs. — Szena János gyáros Breszlau. — Fresch Béla hivatalnok Budapest. — Bárd Balint huszáronkéntes. — Gróf Eszterházy Mihály h. önkéntes. — Szunyog Zoltán huszáronkéntes. — Steinbach Nándor utazó Budapest. — Ifj. Gálly gyógyszerész Szabadka. — Román Béla utazó Budapest. — Verő N. utazó Budapest. — Gróf Bethlen Gábor huszáronkéntes Kolozsvár. — Bakos Béla h. önkéntes Békéscsaba. — Schulhoff Ede utazó Bécs. — Gróf Nemes Nándor h. önkéntes. — Blatt Mór utazó Budapest. — Lovas Zoltán utazó Budapest. — Hartmann Márton utazó Budapest. — Miczger Jenő utazó Fiume. — Balogh Ignác utazó Budapest. — Erber Gyula tisztviselő Budapest. — Bergl József utazó Budapest. — Hausler Emanuel utazó Bécs. — Borosován István bérió Kikinda. — Horváth Béla birtokos Turócszentmárton. — Weisz Hermann kereskedő Kolozsvár. — Honku Nándor magánzó Komárom.

Központi szálloda. Blitcz Rezső fakereskedő Békésgyula. — Rothbart Jakab utazó Temesvár. — Kohn Aladár utazó Sarkad. — Kron Rezső gyáros Basel. — Theodoroff Mihály mérnök Budapest. — Förstel Otó utazó Berlin. — Reiner Mór kereskedő Bécs. — Bakuly József utazó Bécs. — Rónai Pál utazó Budapest. — Rabl Gyula hivatalnok Kolozsvár. — Lendvai Sándor vezérutkárt és neje Temesvár. — Pap Zoltán kir. alorvos Pozsony. — Georgia Janos esperes Butyin. — Pilgel Róbert utazó Drezda. — Gartner Keresztély utazó München. — Ország Viktor utazó Budapest. — Ehrenthell Márkus utazó Budapest. — Rosenwald Ignác utazó Budapest. — Fenyves Adolf főfelügyelő Budapest. — Gyarmathy J. birtokos Budapest. — Csiky Kálmán birtokos Seprős. — Vass Géza birtokos Budapest. — Rosenberger Ignác utazó Budapest. — Feinkuchlen Bernát birtokos Butyin.

Pannonia szálloda. Lunics Péter községi jegyző Apatin. — Nadij Kálmán körjegyző Soborsin. — Kojana János birtokos. — Ardelean János jegyző Szintye. — Nagy Lajos jegyző és neje Fekete Gyarmat. — Fürst Samu kereskedő Soborsin. — Beles Agost lelkész Simánd. — Paguy Vazul ügyvéd Pécska. — Marinkovics János jegyző Agris. — Hotlaki Imre földbirtokos Acsva. — Rab György jegyző Kishalmagy. — Kure Döme jegyző Prezent. — Jonesku György jegyző Csucs. — Danity József fodrász Déva. — Veisz Mihály utazó Budapest. — Kovenk Gusztáv birtokos és neje Kujed. — Berkovics Hermann kereskedő Prád. — Révész József kereskedő Kerülő. — Tóth Ferenc kir. kataszteri ig. Brassó. — Popovics János lelkész Barakony. — Popovics Döme lelkész Csermő.

Nemzeti Színház.

A) bérlet.

A) bérlet.

Szerdán, 1906. évi október hó 24-én:

Mary-Ann.

Vigjáték 4 felvonásban. Irta: Izrael Zangwill. Angolból fordította: Mihály József.

SZEMÉLYEK:

Lancelot	Beregi S.	Leadbatter	Benkőné P.
Péter, ügynök	Delli Lajos.	Rosie, leánya	Körössy Juli.
Brahmsón	Szathmári A.	Kitty, táncosnő	Zalai Margit.
Smedge	Várnai Jenő.	Lady Chelmer	Bácsné.
Tottenham	Mariházi M.	Mary-Ann	Novák Irén.

Kezdete este 7 és fél órakor.

Angol öltöny szöveteket

A kizárólagos posztó gyári raktárban

35% megtakarítással

árusítunk.

2613

Leichner és Fleischer

Arad, Szabadság-tér 17.

Fiuk részére maradékok kaphatók.

JÓKAI MÓR
ÖSSZES MUNKÁI
100 kötet
Nemzeti kiadás.

MŰVELTSÉG
KÖNYVTÁRA

KÉPES NAGY VILÁGTÖRTÉNET
GRÁTZ: ZSIDÓK TÖRTÉNETE
és más új nagyobb és kisebb munkák.

antiquarice
kaphatók

Teljes könyvtárakat
egyletek részére
előnyös
feltétellel
szállítunk.

2571

Ingusz I. és fia

könyvkereskedése Aradon.

A „Kispipa“ pilseni sör csarnok eladó.

Arad szab. kir. város Szilaczuca 3 szám alatti „Kispipa“ pilseni sör csarnok, mely az urali Kázinó alatt, a vármegyeház és Központi Szálloda szomszédságában van, betegségemmel fogva teljes berendezéssel azonnal eladó

Bővebb felvilágosítással szívesen a tulajdonos:

Szabó Vince,

vendéglős.

2633

Kilényi C. és Társa

divat-, kézmű-, rövidáru és fehérnemű.

új áruháza

a József főherceg uton megnyílt.

24 évig az aréna épületben volt üzletünket a folytonos házber emelés miatt

József főherceg-ut 11. szám alá

[Müller-házba]

helyeztük át.

A mostani sokkal olcsóbb házber miatt abban a kellemes helyzetben vagyunk, hogy a mélyen tisztelt vevőinket sokkal olcsóbban szolgálhatjuk ki, mint azelőtt.

Magunkat a n. é. közönség szíves pártfogásába ajánljuk kiváló tisztelettel

KILENYI C. és TARSÁ a „Kék golyó“-hoz.

József főherceg-ut 11. 1498

Foraktar Aradon:

3682

Földes Kelemen gyógytárában.

Értéktőzsde.

A magyarországi nagy termés és a politikai helyzet állandósága következtében élénk értéktőzsdék várhatók, különösen pedig egyes értékpapírokra nézve, melyek rendkívüli emelkedő képességgel bírnak! Egy elismert és tekintélyes bankszakember szívesen ad szakzerű felvilágosításokat és utbaigazításokat csekély nyereség-részesedés ellenében, a speculációhoz szükséges fedezet 500 korona kötésenkint. Szíves megkeresések „Bankszakember“ jelige alatt Eckstein Bernát hirdetési irodájába

Budapest, V. Mérleg utca 12. intézendők.

3447

Hupfeld hangszereit

jellemzi
Egyszerű praktikus szerkezet,
Elpusztíthatatlan tartósság,
Elegáns színű kiállítás,
Előkelő változatos zenei művek játéka,

hatalian eredmény.

Minden szállodás, kávéház tulajdonos és vendéglős, aki üzletében nagyobb forgalmat akar elérni étel- és italok eladásával hozassa meg „Hundert Zeugnisse über Hupfelds Musikwerke“ című füzetet, melyet ingyen és bérmentve kaphat.

Legújabb újdonság:

HELIOS ORCHESTRION

villanyos erőre.

Egy kisebb katezenénét pótol. Minden hangszér egyenként is használható, úgy, hogy a zongora is egyből játszhatók.

Hupfeld Phonoliszt

legjobb zeneműjátzó a világon.

Fényes lükebefektetés. Minden időben szívesen látott mulatsága a vendégeknek.
Prospektusok ingyen és bérmentve. A legmesszebb menő fizetési kedvezmények. Készpénz fizetésnél magas engedmény. 3779/1.

Ludwig Hupfeld, Akt.-Ges.

Wien, VI., Mariahilferstrasse 7-9.

Első legrégebbi gyára Európának villanyos zongora és hangszerekből.

Üzlet-megnyitás.

Legszolidabb kizsgálás.

Angol uri szabászati műhelyünket

Arad, Atzél Péter-utca 1. sz. a. (Aradi Előő Vakarék-pénztár épületben) megnyitottuk.

Magyar és angol szövetek, s e szakbeli divat-újdonságok nagy választékban.

2644

ENGEL és SCHEER

uri szabók.

Modern lakás kiadó!

A most épült emeletes házban,
Flórián-u. 6/c. számú házban

egy 3 szobás előszobával és egy 4 szobás előszobával és mellékhelyiségeivel kiadó!

Bővebbet Brunner Bélánál Arad, Szabadság-tér. 2668

Nagy és állandó jövedelemre

tehetnek szert oly intelligens urak és hölgyek,

kik régi előkelő magyar Képes szépirodalmi folyóirat számára előfizetést tudnak gyűjteni. Érdeklődők sürgősen levélben jelentkezzenek Huszár Bélánál, Budapest, IV., Egyetem utca 4. szám. 2681

7158—1906. tkvi. sz.
Árverési hirdetményi kivonat.
Az aradi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az Aradi Ipar és Népbank aradi cég végrehajtatónak, Gid Sámuel, úgy, mint ki-korú Gid Lajos, Erzsébet, gyámja úgy Tausch Józsefné, z. Gid Teréz aradi lakos végrehajtást szenvedők elleni 1600 ker. tőkekövetelés és járulékaik iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék területén lévő, Arad Párnyáya külvárosban fekvő, az aradi 2519. sz. tjkvb-n A. + 1. sor. 8063 hrszám alatt felvett lílős u'ca 69 számú ház udvar és kertje az árverést 3758 koronában ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlanság az 1906. évi november hó 15. napján délután 3 órakor az aradi igazságügyi palota földszint jobbra levő 48 sz. helyiségében megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatul fog.

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlan becsárának 10%-át, vagyis 375 kor. 80 fillert készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cikk 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 8338. sz. alatt kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881.

LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bantpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.
Kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.
Aradon, 1906. évi július hó 17-én.

Aknay,
kir. tszéki bírő.

Minden utánzat vagy utánnyomas büntetve lesz. Egyedül valódi Thierry Balsam

csakis a zöld apácza védjeggyel. Törvényileg védve. Kiválóan híres és felülmúlhatatlan szor emésztési zavarok, gyomorgörcsök, kolika, katarrus, mellfájás, influenza stb. ellen. 12 kis vagy 6 dupla üveg, avagy egy nagy különleges patenzzárral ellátott üveg ára 5 korona bérmentve. 3884
Thierry Centifolia kenőcs közismert mint non plus ultra minden még oly régi seb, gyuladás, sebesülés avagy mindentéle daganat ellen. 2 tégely ára 3 kor. 60 fill. bérmentve szállítva a pénz előleges beküldése avagy utánvét ellenében küldi
Thierry A. gyógytára Pregreda, Rahits Sauerbrunn mellett.
Füzetek: több ezer köszönetnyilvánítással ingyen és bérmentve.
Raktárak a következő gyógytárakban: G. Földes Kelemen és Hajós Árpádnál Aradon.

Feltűnő újdonság! DELICE

Minden hirdetés felesleges, a conanyzó egyszer veszi és többé más nem szivhat. legjobb valódi francia SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

Téli időrend.

Érvényes 1906. évi október hó 1-től.

Arad-Budapest.		Budapest-Arad.	
Állomások	Állomások	Állomások	Állomások
Arad ...	5:09	Budapest kpi. ...	8:00
Sofronya ...	5:25	Kőbánya felső p. u. ...	8:10
Kurtics ...	5:37	Rákas ...	8:17
Lókősháza ...	5:53	Maglód ...	8:44
Bánhídi major ...	6:02	Gyömrő ...	8:52
Országút ...	6:10	Mende ...	9:00
Kétegyháza ...	6:11	Süly-Sáp ...	9:11
Kigyós ...	6:24	Tápió-Szeceő ...	9:21
Békés-Ósaba ...	6:35	Nagy-Káta ...	9:58
Békés-Füldvár ...	6:43	Tápió-Szele ...	10:09
Mezőberény ...	6:57	Tápió-Györgye ...	10:24
Gyoma ...	7:07	Ujzássz ...	10:50
Mezőtúr ...	7:31	Szolnok ...	11:09
Pusztá-Pó ...	7:36	Szajol ...	11:27
Pusztá-Tenyő ...	8:02	Pusztá-Tenyő ...	11:35
Szajol ...	8:03	Pusztá-Pó ...	11:48
Szolnok ...	8:27	Mezőtúr ...	12:06
Ujzássz ...	8:39	Gyoma ...	12:10
Tápió-Györgye ...	8:52	Mezőberény ...	12:33
Tápió-Szele ...	9:10	Békés-Füldvár ...	12:40
Nagy-Káta ...	9:17	Békés-Ósaba ...	1:04
Tápió-Szeceő ...	9:44	Kigyós ...	1:15
Süly-Sáp ...	9:49	Kétegyháza ...	1:28
Mende ...	10:08	Országút ...	2:05
Gyömrő ...	10:19	Bánhídi major ...	2:17
Maglód ...	10:47	Lókősháza ...	2:29
Rákas ...	11:04	Kurtics ...	2:34
Kőbánya fel. p. u. ...	11:17	Sofronya ...	3:05
Budapest k. p. u. ...	11:31	Arad ...	3:15
	11:39		3:29
	11:46		
	12:11		
	12:17		
	12:25		

Tövis-Arad.		Arad-Temesvár-Józsefváros.	
Állomások	Állomások	Állomások	Állomások
Tövis ind. ...	8:38	Arad ...	6:15
Gy.-fehérv. (é. ...)	8:55	Uj-Arad ...	6:25
Alvincz (é. ...)	9:08	Nemeth-Ságh ...	6:42
Szászváros (é. ...)	9:23	Vinga ...	6:55
Piski ... (é. ...)	9:38	Orczyfalva ...	7:06
Dáva ... (é. ...)	9:53	Merczfalva ...	7:16
M.-Illye (é. ...)	10:08	Szt.-András ...	7:27
Soborsin ...	10:23	Temesvár-Jv. ...	7:44
Berzova ...	10:38		
Soborsin ...	10:53		
Zám ...	11:08		
Mar.-Illye ...	11:23		
Déva ...	11:38		
Piski ...	11:53		
Szászváros ...	12:08		
Alvincz ...	12:23		
Gy.-fehérv. (é. ...)	12:38		
Tövis ...	12:53		

(Utánnyomas nem díjazatik.)

APRÓ HIRDETÉSEK.

AKI

bérbeadni kíván

birtokot,
házat,
vadászterü-
letet,halászatot,
telket,
kocsit,
lovat,

AKI

mindezeket vétel vagy bérbevétel cél-
jából keresi;

AKI

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értezt, ha az

„ARADI KÖZLÖNY“

kis hirdetési

rovatát használja.

Kiadó lakás

november 1-ére három szoba, boz-
závaló komfortábilis mellékhelyi-
ségekkel. Villany világítás, gázfűző.
Értekezhetni Szt. László-utca 7.
földszint. 2688

Modern, új szőnyeg-díván,

ebédlő asztal, székek, szőnyegek,
előszoba és konyha-berendezés,
költözés miatt eladó. Megtekint-
hető: Nagynál, Hunyady-utca I. II.
emelet. 2690

2 szoba butor.

és konyha berendezés, teljesen új,
elutazás miatt olcsón eladó, Rad-
nai-ut 23. 2691Egy Bösendorfer zongora
jutányos áron eladó. Neumann
Antal, Deák Ferenc-u. 36. 2689

Fiatal comptoirista

felvétetik elsőtangu szállítmányi
és bizományi iroda részére. Komoly
törekvő ifjak, kik állandó és övö-
jüket biztosító alkalmazást óhajta-
nak elnyerni. nyujtsák be ajánlatai-
kat Szorgalmas cím alatt a lap
kiadóhivatalába. Hasonló szak-
mában jártasok és németül tudók
előnyben részesülnek. 2648

Képes levelező lapokon

felvételek az aradi színészek és
színésznőkről (Nyáray, Faludy Ron-
tai) darabonként 20 fillérért kap-
ható **Ingyez I. és Fia** könyv-
kereskedésében Aradon, Weitzer
János-utca. 235

Telefon 337.

SCHVEFFER EDE

virágcsarnoka

Arad, (Andrássy tér minorita palota)

Halottak

napjára.

Ajánlja díszes kivitelű koszorúkat
a legjutányosabb árakban. Ugy-
szintén csokrok, asztal díszek szük-
ség esetén 2 óra alatt készíttetnek.
2619

Magyarnak Pécs — Németnek Bécs.

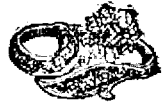
Ne küldjük pénzüket külföldre.

Kockázat kizárva!

Nem tetsző tárgyak kicseréltetnek vagy a pénz visszaadatik.

1372. szám.

Legszebb, legdivatosabb japán gyűrű, va-
lódí szerencse crispasas kövel 24 kor.Szerencse opálgűrű, gyönyörű kivitelben,
14 kar. tiszta aranyból.Duplafedelű finom 14 kar. női aranyóra,
gyönyörű kivitelben, igen finom szerke-
zettel 32 kor. Erősebb minőségben 40
korona.

1537 szám.

Gazdagon kirakott brilliánt gyűrű, a kö-
zépén smaragd vagy rubin 300 korona.

696/1404. szám.

Legkedvesebb emlékgűrű, valódi arany,
3 opálköves lógóval 12 korona.

1534. szám.

Művészes kivitelű brilliánt rubin vagy
safir gyűrű 280 korona.

1532. szám.

Gyönyörű művű és legszebb ragyogásu
brilliáns gyűrű 4 nagyobb és 9 kisebb
kövel 250 korona.Hazánk első és legnagyobb ékszer-, óra-, látszer- és iparmü-
veszeti tárgyak telepe

SCHÖNWALD IMRE

magyar órásmester, ékszergyáros és látszerész PÉCS.

Telefonszám 10.

HOFFMANN SÁNDOR

DIVATÁRU ÜZLETE

ARAD,

SZÍNHÁZ ÉPÜLET.

Szörme gallérok

óriási választékban érkeztek, az
árak oly jutányosak, hogy minden-
kinek saját érdekében ajánlom szük-
ségletet nálam fedezni. Leányka
gallérok 98 krajczártól feljebb.

HOFFMANN SÁNDOR

SZÍNHÁZ-ÉPÜLET.

872

Telefonszám 10.

Poloska elpusztítására a legjobb és legha-
tásosabb szer a

PHENOLSAV.

A butorokat nem támadja meg. Ara egy üvegnek 70 fillér.

Tyúkszem ellen

legkiválóbb szer a Hajós-féle

ANAGALLIN.

Hatása oly frappáns, hogy mindenkit bámulatba ejt.

Egy üvegnek az ára 70 fillér.

Minden fogfájást azonnal megszüntet
a Hajós-féle fogcsep.
Ara 40 fillér.

Kapható az egyedüli készítőnél: 3861

Hajós Árpád

gyógyszertára és gyógyvegyészeti laboratóriumában

Arad, Andrássy-tér 22. sz., a megyaházzal szemben.

Gummi Americain „Never“
a legjobb és legkellemesebb óvszer.Egyedüli raktár: Hajós Árpád gyógyszer-tára-
ban, Arad, Andrássy-tér 22. sz.6 darab
egy eredeti
fém dobozban

2 kor.